

ಪೋರನೀತಿ

(ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಹೋಸ ಅಭಾಸಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನುಸರಿಸಿ)

ಸ್ವಿ. ಜಿ. ಚಿ. ಜತಾರ ಇವರ ಮುನ್ಮುದಿಯೋಂದಿಗೆ

ಚಿ. ಡಿ. ಕರಜಗಿ

ಮತ್ತು

ಎಸ್. ವಾಯ್. ಶೀಲವಂತ

ಮುಖ್ಯ ಮಾರಾಟಗಾರರು:

ಭೂರ್ತೆ ಬುಕ್ ಡಿಪ್ಲೋ, ಧಾರೆವಾಡ

೧೯೫೭]

[೦೦೦

೧೨೦

ಅಭಿಪ್ರಾಯೆಗಳು

ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಈ ವಿಷಯವು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲಾಂತ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಭಿಭಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಪೂರ್ವ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತೀರ್ಥ. ಕರಜಿ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥ. ತೀರ್ಥವಂತ ಇವರು ಈ ಕೌರತೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿರುವರು.

ಡಿ. ಪ್ರೀ. ಚಿಕ್ಕರಮನೆ
ಎಜ್ಯೂಕೇಶನಲ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್,
ಧಾರವಾಡ.

The book is one of the few of its Kind on Civics in Kannada. It removes to a great extent the long felt want of a suitable text book for the guidance of the pupils. The treatment is systematic and the subject matter is in accordance with the S. S. C. and Lokashala syllabuses. I therefore strongly recommend the book for the use of the the S. S. C. and Lokashala classes.

R. S. KITTUR
Head Master,
Govt. Agricultural High School,
Bijapur.

ಪೋರನಿತಿ No. ೬೪೫/೨೦೧೪

(ఎస్.ఎస్.సి. పరిష్కారయే హోస్టల్ అభ్యాసక్రమముకు నుండి వాగి)

ప్ర. జి. బి. జితార ఇవర మున్సిపిలిటీ

ଲେଖକ:

⑤. ବି. ଦି. କେରଜି. ବି. ଏ. (ଅନନ୍ତ) ବି. ଟେ.

(ಕೆಲಕಾಲ ದೃಕ್ಕಣಾಫಲೋ ಕನಾಫಟಕ ಕಾಲೇಜ ಧಾರವಾಡ)

ಶ್ರೀಕೃಂಕ, ಸರೆದಾಸ್ತು ಹೈಸ್ಕ್ವಲ, ಜಿಂಳಗಾವಿ.

१८

೧೬. ಎಸ್. ವಾರ್ಯ್. ಶೀಲವಂತ ಬಿ. ಸು. ಬಿ. ಟಿ. ಡಿ. ಬಿ. ಇ. ಸಿ. ಇಡಿ.

၁၁၃

ಮುಖ್ಯ ಮಾರಾಟಗಾರರು
ಬೂರೆತೆ ಬುಕ್ ಡಿಪ್ಯೂಟಿ ಗಾಂಡಿ ಜೋಕ್, ಧಾರವಾಡ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು

ಪೊರ್ನೀತಿ ಈ ವಿಷಯವು ಮಾಡುವಿಕೆ ಶಾಲೆಂತ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಪೂರ್ವ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀ. ಕರಜಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ. ಶೀಲವಂತ ಇವರು ಈ ಕೆಂರತೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿರುವರು.

ಡಿ. ವ್ಯಾ. ಜಿಕ್ಕೆರಮನೆ
ಎಜ್ಯೂಕೇಶನಲ್ ಇನ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್,
ಧಾರವಾಡ.

The book is one of the few of its kind on Civics in Kannada. It removes to a great extent the long felt want of a suitable text book for the guidance of the pupils. The treatment is systematic and the subject matter is in accordance with the S. S. C. and Lokashala syllabuses. I therefore strongly recommend the book for the use of the the S. S. C. and Lokashala classes.

R. S. KITTUR
Head Master,
Govt. Agricultural High School,
Bijapur.

పోరనీతి

(ఎస్.ఎస్.సి. పరిష్కార్య దోస అభ్యాసక్రమం క్షేణుసుసారవాగి)

ప్రీ. జీ. బి. జథారె ఇవరె మున్ను డిమోషన్

తేఱుకరు:

శ్రీ. బి. డి. కెరెజగి. బి. ఎ. (అన్న) బి. టి.

(కేలకాల ద్వారాఫేలో కనాటపిక కాలేజ ధారవాడ)
శ్రీకృష్ణ, సరదాస్థ ద్వేష్మాల, బెంగాలి.

మత్తు

శ్రీ. ఎస్. వూయ్. శీలవంత బి. స. బి. టి. డి. బి. ఇ. పి. ఇసి.

ముఖ్య మారాటగారరు
భూరెత బుక్ డిప్టో గాంధీ చోక, ధారవాడ.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ	೧೯೪೯
ಸುಧಾರಿಸಿದ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ	೧೯೫೦
ಸುಧಾರಿಸಿದ ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ	೧೯೫೧
ಚತುರ್ಥ ಮುದ್ರಣ	೧೯೫೨

ಚೆಲೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ

ಮುದ್ರಕರು ಹಾಗು ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಬಿ. ಎನ್. ಹುದ್ದಾರ
ಭಾರತ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಧಾರವಾಡ.

(No. C. 338)

FOREWORD

This is one of the few books we have in Kannada on Civics which can confidently be recommended to students preparing for the S. S. C. Examination. The authors have been teaching the subject for several years past which has given them a true insight into the requirements of the students both as regards substance and method of treatment. The whole subject of Civics has here been dealt with systematically and exhaustively so as to cover adequately all the topics included in the syllabus..... The style is simple and lucid and the general get-up of the book is pleasing.

G. B. Jathar,

Principal, K. E. Board's Arts
and Science College, Dharwar.

Formerly Principal, Elphinstone
College, Bombay and Karnatak
College, Dharwar.

ಮುನ್ನಡಿ

—೦೦೫೦೦—

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಾರನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ವಿರಳ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅಭಿಜ್ಞ ಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧೈಯದಿಂದ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಅರ್ಹವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು. ಕಳಿದ ಕೆಲವು ಪರುಷಗಳಿಂದ ಲೀಬಿಕರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೆಲಿಸುತ್ತೇ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ವಿಷಯ, ಮತ್ತು ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಪಾರನೀತಿಯ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ಸುಖ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೂ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಭಿಜ್ಞರು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಯೋಜ್ಯ ಸೇರ್ವಡಿ ಯಾಗಿದೆ.... ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಪುಸ್ತಕದ ಬಾಹ್ಯ ರಚನೆಯೂ ಅಂದವಾಗಿದೆ.

ಜಿ. ಬಿ. ಜಿತಾರೆ

ಪ್ರಸ್ತಿಪಾಲ ಕೆ. ಇ. ಜೋಡಿನ ಅಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಾಯನ್
ಕಾಲೇಜ ಧಾರವಾಡ,

ಕೆಲಕಾಲ ಪ್ರಸ್ತಿಪಾಲ ಎಲ್ಲಿನ್ಸ್‌ನ್‌
ಕಾಲೇಜ ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು
ಕನಾಟಿಕ ಕಾಲೇಜ ಧಾರವಾಡ.

—೨೫೫೨೨೨—

ಅರಿಕೆ

ಜಿರಸ್ತುರಟೆಯವಾದ ಗಜ ನೇ ಆಗಷ್ಟ್ ಇಂಳಿ ರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ದಾಸ್ಯ ಕ್ರಿಂಬಿಲೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಂದು ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಗರಿಕರಾದರು ಜನರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅರಿವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ನಿಜವಾದ ನಾಗರಿಕನಾರು? ಆವನ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇನು? ಅವನು ನೇರಿಕೊರೆಯವರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಪರೀಕ್ಷಾಬೇಕು? ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು? ಉತ್ತಮ ಸರಕಾರವಾವುದು? ರಾಷ್ಟ್ರಫೂಟಿನಾಯಂತ್ರ ವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು? ಆದರ್ಥ ತಾನು ಹೇಗೆ ಪಾತ್ರ ವಹಿನಬೇಕು? ಮಂತ್ರಾದ ವಿವರಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಜಿಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಯಶ್ವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಇರೀಕ್ಕೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇವರ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮಕ್ಕೆನ್ನಿಸಿ ಒಂದು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪತ್ರಾಳಿಸುಕೆವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವದೇ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಲೋಕಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಲೆಂದು ಆ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ ನಾನ್ಯಾದರೂ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಕೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಲೋಕಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಇನೆಯ ಇಯತ್ತೆ ಕಲಿಸುವ ತಿಕ್ಕಣಗಳೂ, ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕರಿಗೂ ಸದ್ಯದ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೊಂದು ದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರಿಕೆ

(ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)

ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅವೃತ್ತಿಯ ಪುನರ್ಮಾದ್ರಣವಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೊಗಲಾಡಿಸಿದೆ. ಹೊಸ ಅಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನುಸರಿಸಿ ವಿಷಯವಿನೇಂದೆನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಪರಿಚ್ಛೀರದಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿಯೂ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂಬೀ ಸರಕಾರದವರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪತ್ಯ ಪುಸ್ತಕವೆಂದು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದ್ದ ಕಾಳಿಗಿ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಬೊರ್ಡೆನ್‌ನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಳಿಗಿ ಅವರಿಗೂ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ

ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಅವೃತ್ತಿಯ ಪುನರ್ಮಾದ್ರಣವಿದೆ. ಆದರೂ ಅಳಿಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಿವಾಹದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು (Endogamy and Exogamy) ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎರಡು ಪರಿಚ್ಛೀರದಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆನಾಡೆದ ಭಾರತ ಬುಕ್ ಡಿಪ್ಯೂಟಿ ಹುದ್ದಾರೆ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಚತುರ್ಥ ಮುದ್ರಣ

ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗಿ ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುನರ್ಮಾದ್ರಣವಿದೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ಪೌರಸೀತಿಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಉತ್ತೇದಾತ್ಮ—ಪೌರಸೀತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ—ಯೋಗಿಕಾರ್ಧ—ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಲೆ—ಅಧ್ಯಾಸದ ಪದ್ಧತಿಗಳು:—ಪೌರಸೀತಿಯ ಉಸ ಯುಕ್ತತೆ—ಪೌರಸೀತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ೧-೨

ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ನಾಗರಿಕತೆ

ನಾಗರಿಕನಾರು? ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು—. ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ರೀತಿ—ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪರೀತಿ—ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕ—ನಾಗರಿಕ ಮತ್ತು ಪರನಾಡಿಗ— ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ—ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು—ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ—ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದಿ ಕಾಸೂನುಗಳು. ೨-೩

ಅಧ್ಯಾಯ ೩ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಕುಟುಂಬ—ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬ—ಪಂಗಡ ತಂಡ ಮತ್ತು ಬಳಿಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ವಾರಂತ. ವಿವಾಹ-ಅಸ್ತಿ-ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿ ೩೩-೪೯

ಅಧ್ಯಾಯ ೪ ಸರಕಾರವೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ

ಸರಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆ— ಕಾಯ್ದಿ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆ— ಇಮ್ಮನೆಯಪದ್ಧತಿ— ಚುನಾವಣೆ— ಆಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕರು— ನಾಯಕ ಶಾಖೆ ೪೦-೫೨

ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ರಾಜ್ಯಘಟನಾಯಂತ್ರವೂ

ರಾಷ್ಟ್ರ— ರಾಜ್ಯಘಟನೆ— ಸರಕಾರ— ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ— ಉತ್ತಮರ ಪ್ರಭುತ್ವ— ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ— ನಾಗರಿಕನ ಪಾತ್ರ— ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ— ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರ-ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಸರಕಾರ— ಏಕೀಕೃತ ಸರಕಾರ— ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರ— ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿವಾಯ— ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕ್ರಿಯೆ— ವೇದಿಕೆ ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಪ್ರಶ್ನೆಪರೀಕ್ಷೆಗಳು (ಗಳಳಿ-ಗಳಾಗಿ)

೪೯—೫೧

ಪೌರನೀತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಪೌರನೀತಿಯ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ

ಮೌನವನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ತುತಿಯೊಬ್ಬಲಿಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಆನನ್ ಜೀವನಕ್ಕುಮುವು ಸುಖಮಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾನ್ಯದೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಂತಹದಾದ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರೂಪೇಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದುವೇ ಪೌರನೀತಿ. ಆದು ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯವನ್ನೇಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಚಿವಿಕ್ಸ (ಪೌರನೀತಿ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುದು ಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಿಗೆ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನರು ವಾಕ್ಯಮಾತ್ರರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶಬ್ದದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸು ಪರಿಶೀಲಿಸುವದು ಅವಶ್ಯಕ.

Civics ಈ ಶಬ್ದವು ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ Civitas ಎಂಬ ಲಾಜಿಟಿನ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಪಟ್ಟಣಿಗೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ Civics ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಯಾಗಿಕಾರ್ಥ (Etymological Meaning) ನೆಂದರೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅರ್ಥಸ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ

ಆಪ್ಲೋಂದು ಅಸಮಾಧಾನಕರವಿದ್ದರೂ ಪೌರಸೀತಿಯ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಗೋಂಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅದು ಕೇವಲ ನಾಗರಿಕನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ಕಣ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರದೆ ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕ ವಿದ್ದ ಜಾಳನವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಮಾನವನು ಎಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತರಗತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಂಟ್ಟಿಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಖಾದ್ಯ ಖಾದ್ಯೀಶವು. ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವದೇ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೆಗ್ಗಿರಿಯು.

ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಪೌರಸೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ದಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುವದು. ಅದು ಕೇವಲ ಹೆಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಂಚಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೇಳವಳಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಬ್ದಿ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ತಿ, ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಿಗಟ್ಟಿ, ಪರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಉದಾತ್ತವಾದ ಬಯಕೆ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಾನೀಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ. ಅಧರ ಗುರಿಯು ನಾಗರಿಕನ ಪರಿಪೂರ್ವವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಮತ್ತು ಏಳಿಗಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಿದೆ.

ಪೌರಸೀತಿಯ ವಿಜಾಳನವೋ ಕಲೆಯೋ ?

ವಿಜಾಳನವೆಂದರೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಜಾಳನೆ. ಅದು ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತರ್ಕಶುದ್ಧವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾದ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಾರಭೂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾಳನೆ ವನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರುವದೇ ಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯಕೆಲಸವು. ಇದನ್ನು

గಮనిసిదరే పౌర్ణిషియు విజ్ఞానవ్యాపకు మత్తు కలేయలా ఆగిదే ఎంబుదు కండుబరుత్తదే. సమాజ మత్తు వ్యక్తియ హితసాధనేయ వాగివన్ను కండుపిడిదు లత్తుమావాద సమాజవన్ను కట్టువద కావి లపయుక్తవాద తత్త్వగళన్ను తొరిసువదరింద పౌర్ణిషియు విజ్ఞానవేన్న బహుదు. ఈ తత్త్వగళన్ను నిక్షేపనదల్లి లపయోగిసి ఆవుగళ హితాపితగళన్ను ఆభ్యసిసలు సహాయమాడువదరింద ఇదచ్చే కలేయంతలూ ఆన్న బహుదు.

పౌర్ణిషియు అభ్యాసద పద్ధతిగళు

ఇకర తక్షచిభధ్వవాద శాస్త్రగళంతీయే ఇదర పద్ధతిగళాదరేలా ఇవే. ఎందరే పరిశీలనేగాగి ఆవక్షేపవాద సంగతిగళన్ను సంగ్రహిసు వదు. నంటరే సంగ్రహిసిద సంగతిగళన్ను వ్యవస్థిత రీతియింద వగిర్చ కరిసువదు, తెరువాయ ఇవుగళ ఆధారదింద యోగ్యవాద సిద్ధాంత గళన్ను కండుపిడియువదు.

పౌర్ణిషియు పరిప్రాణావస్థియెన్న హోందిద భూతిక మత్తు రసాయనిక శాస్త్రగళంతి ఇరువదిల్ల. ఏకేందరే ఇదర సిద్ధాంతగళన్ను మేలింద మేలి పరివత్తనేయెన్న హోందుతీరువ మానవన స్వభావ వన్ను ఆవలోకిసి కండుపిడియబేచే హోరతు, ఆవన్ను సప్రయోగ వాగి సిద్ధమాడలు బరువంతిల్ల, ఆపై సామాజిక జీవనద ఒలవుగళ దిగ్దర్శనవన్ను మాడువదరింద ఆవుగళ నిఱయగళు తాతో తిరచవాగిరుత్తవే.

పౌర్ణిషియు ఉపయుక్తతే

(1) పౌర్ణిషియు అభ్యాసవు సమాజదల్లియ కేంచియన్ను తొళిదు హాకలు సహాయమాగుత్తదే. ఆస్పృక్షతే, నిరక్షరతె, ఫోణ్స్సు పద్ధతి, జాతియతీయ విషమతి ముంతాదవుగళండాగువ ఆనాకుత గళన్ను ఎత్తితొరిసి ఆవుగళ నివారణయు ఉపాయగళన్ను తిలసి కొడుత్తదే. ఆదు భోలోకదల్లియే నందనవన్ను నిమిషుత్తదే

ಅಂದರೆ ಅತಿಕರ್ಯೋಕ್ತಿ ಯಾಗಲಾರದು. (೨) ಆದು ಮಾನವನ ಭಾವನೆ ಗಳನ್ನು ಪರಿಶುಧಿಗೊಳಿಸಿ ಹೃದಯವನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. (೩) ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರ ಕೂಡ—ಹಿರಿಯರು ಅಥಿಕಾರಿಗಳು, ಗೆಳೆಯರು, ಕೆಳಗನವರು—ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (೪) ತರುಣರಿಗೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣಿಗಾರಿಕೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವರು ದೇಶದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸುಸಜ್ಜಿರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪೌರಸೀತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು

ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಮಾನವನ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಸರ್ದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಪೌರಸೀತಿಗೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತುಸು ವಿಚಾರಿಸುವು.

ಪೌರಸೀತಿ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ

ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಮಾನವನ ಆನುಭವದ ಒಂದು ದೋಷದ್ದ ನಿಧಿ ಇದ್ದಂತಿ. ಆದು “ರಾಜರಾಣಿಯರ ಯುದ್ಧ ಶಾಂತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲ,” ಮಾನವನು ಕಾಡುಪರಿಸಿತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತು, ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಏರುತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗಿನ್ನಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಕಥೆಯು ಪೌರಸೀತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಹಳೇ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದವು? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂಗ ಆದ ಮಾರಾಟಿಗಳಾವು? ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಮಾನವನು ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿ ತಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಇತಿಹಾಸವು ತುಂಬಾ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನುಂದೆ

ಯಾವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಇತಿಹಾಸವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ಪಾಠಗಳಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಖಿಸುವುದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀವೆ.

ಪಾರನೀತಿ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ

ಪಾರನೀತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯ ಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವನ ವಿವಿಧಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಾನವನ ಜಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ (ಭಯ ಕುಶಾಹಲ, ಅನುಕರಣ, ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದವು) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬದಗಿಸಿ ಅವಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದರೆ ನಿಜವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೌಖ್ಯವು ಲಭಿಸುವದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಷ್ಟೇಂಚಾಡುವದಲ್ಲಿದೆ ಗುಂಪಿನ(Group). ಮಾನಸಿಕ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿಯಿಂತ್ರೇ ಪಾರನೀತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನ ಮನೋನಿರೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಹಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಪಾರನೀತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಅರ್ಥಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ತುಸುಮಣಿಗಾದರೂ ಸಮಾಧಾನಕರವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾನವನು ಬಾಳ ಜೀವನದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂಚಮಣಿಗಾದರೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಆವ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬಾಳಲಾರವು. ಹೀಗೆ ಪುರಾಣಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ನೀಗಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ

ಶಾಸ್ತ್ರವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಣದ ಉತ್ಪತ್ತಿಪಿನಿಯೋಗೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ವಿಶರಣೆ ಮಾತ್ರಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳ ಜ್ಞಾನದ ಉಪಯೋಗ ನನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾನವನ ಬಾಕಿನ್ನು ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪೂರ್ನಿತಿಯ ಹೊಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ನಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ

ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಸರಕಾರ, ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತ, ರಾಜಕೀಯ ಸಂಫಳಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದವರ್ಗಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರಂತೆ ಪೂರ್ನಿತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಈ ವಿವರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಎರಡೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗತು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ. ರಾಜನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಈ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ್ತ್ಯ. ಆದರೆ ಪೂರ್ನಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ. ನೇರಹೋರೆಯ (Neighbourhood) ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ಪೂರ್ನಿತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಪೂರ್ನಿತಿಯ ಮಾನವನ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸ್ಮೃತಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪೂರ್ನಿತಿಯ ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನಾಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಯಶ್ವಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ನಿತಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ

ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವದು ಸರಿ ಮತ್ತು ಯಾವದು ತಪ್ಪು, ಯಾವಡು ಹಿತ ಮತ್ತು ಯಾವದು ಅನಿಷ್ಟ ಎಂಬ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ನಿತಿಯಾದರೂ ಮಾನವನ ಸರ್ವಶೀಲನೆಯವಾದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವದರಿಂದ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಸದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ತಾತ್ತ್ವಿಕ (Theoretical) ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬಹುದಾದ

ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವೀ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಮ್ಮತವಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ವೀ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಗೆ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪೊರನೀತಿಯು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನವನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಸ್ವೀತಿಕ, ಆಧಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ—ಹಿಗೆ ಸರ್ವತೊರ್ನುಖಿವಾದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ನಾಗರಿಕತೆ

ನಾಗರಿಕನಾರು?

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸನೇ ಪೌರನೀತಿಯ ಮಹಕ್ಕೆ ತ್ವರದ ವಿಷಯ. ಈಗ ನಾಗರಿಕನಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತುಸು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾ.

ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೆಬ್ಬನೂ ರೂಢಿಯಾಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕನೇಸಿನಿಂದಿಂದರೂ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವ ದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪೌರನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೂ ನಾಗರಿಕರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಸದ *ನಗರ ದೇಶ (City State)ಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರಿಗೆಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಾರಭೂತ ವಾದ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾರ್ಪಾಟು ಆಗಿಲ್ಲ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಳಾಮರಿಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಜ್ಯೇವದಿಂದ ಇನ್ನೇ

---

*ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಸದ ಮೂಲವಾಸಿಗಳಾದ ಅಯ್ಯರು. ತಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪರಕೀಯ ದಾಳಿಗಳ ಭೀತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೇವಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಡುದ ಓರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದ ಪಟ್ಟಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವದು ವಿಹಿತವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಹಕ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಗರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೆಬ್ಬನು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಏಲು ಶಾಸನ ಸಭಿಗಳಿಗೆ ಹಾಜರ ಇದ್ದ ತನ್ನ ವ್ಯಯಕ್ಕಿಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನುಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ನಗರ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜಟಿಪಟಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗ್ರತ್ತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಅಳ್ಳಿರ್ಗೊಳಿಸುವವನ್ನು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪೌರನೀತಿಯ ಉಗಮವಾಯಿತು,

ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಿಂದ ದಾಸ್ಯತ್ವದ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾಚಿನಾಗಿ ಅಳಿದು ಹೊಡುದರಿಂದ ಈಗ ಸರ್ವರಿಗೂ ಯಾವ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ದೊರೆಯಹತ್ತಿವೆ. ಈಗನ್ನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಂಬ ಭೇದಭಾವವಾಗಲಿ, ಸ್ತ್ರೀ-ಸೇವಕವೆಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕಲಿಗೆ ಅಧಿವಾಹಕ್ಕಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯವ ಎಂಬ ಪಂಕ್ತಿಪ್ರಪಂಚವಾಗಲಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಯಾವನಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವೆಯೋ ಅವನು ನಾಗರಿಕನೆಂದೆನಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಕಂಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿದಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇರಿಗೆ (ಗ) ನಾಗರಿಕನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಉ) ಸರಕಾರವು ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. (ಇ) ಆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. (ಈ) ಆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. (ಉ) ಆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. (ಇ) ಆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. (ಈ) ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶನೆಂದರೆ ಆತನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಿಯಿಂದ ಸಹಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವನಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ನಾಗರಿಕನಾಗನು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು

ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ (ಗ) ಮೂಲಭೂತ (Natural) ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು (ಉ) ಸಾಧಿತ (Naturalised) ನಾಗರಿಕತೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ಮೂಲಭೂತ ನಾಗರಿಕತೆಯು ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲವೆ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ನೊಡಲನೆಯ ತತ್ವದ ಮೇರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಂದರೆ ಅವರು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಿಸಲಿ, ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಯಾವ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರುವರೋ ಅವರಾದರೂ (ಮಕ್ಕಳು) ಅದೇ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ತತ್ವವು ಇಟಿಲಿ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಫಾನ್ಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ತತ್ವದ ಮೇರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರಾಗುವರು, ಅವರ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವನ್ನು ಆವ

ಉಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಚಂಟಾಯಿನ್ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಇನ್ನಿತರ ದೇಶಗಳು ಒಸ್ಪಿನೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಂಡ ಮತ್ತು ಅನೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಎರಡೂ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಪರನಾಡಿಗರೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ತತ್ವವನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗರೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ತತ್ವವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಎಂದರೆ ಪರನಾಡಿಗರು ತಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರೆ, ಆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರಿಂದೇ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದವರು ಚೇರಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೇಲಿಸಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ತತ್ವದ ಮೇರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರಿಂದು ಸಂಬಿಳಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಂಡ ದೇಶದ ದುರುತ್ತಿಗಳು ಅರ್ಚಂಟಾಯಿನ್ ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾ. ಅವರು ಆಲ್ಲಿ ನೇಲಿಸಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರೆ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಚಂಟಾಯಿನ್ ದೇಶವು ಒಸ್ಪಿದ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ತತ್ವದ ಮೇರಿಗೆ ಆ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರಾಗುವರು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಂಡವು ತನ್ನ ನಾಡಿಗರೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ತತ್ವವನ್ನಾರೆವಾಗಿ ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಂಡದ ನಾಗರಿಕರಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಲಭಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಶರಣ ಹೊಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನು ಎರಡು ಇಲ್ಲವೇ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶಗಳ ನಾಗರಿಕನಾಗಲಾರನು.

ಭಾರತ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹೇಳಬಾಗಿದೆ.

(ಅ) (ಗ) ಯಾರು ಅಥವಾ ಯಾರೆ ತಂದೆ ಇಲ್ಲವೆ ತಾಯಿ ಭಾರತದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇವರು ಭಾರತದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವರೋ ಮತ್ತು—

(ఇ) యారు కోస రాజ్యఫోటోనే జారియల్లి బరువాగ భారతద్వీపాల్లి వాసమాదికోండిరువరో— అవరెల్లరో భారతద్వాగరికరు.

(b) ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದ ಕೆಳಗಿನ ಜನರೂ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು.

(7) యారు అథవా యార తండె ఇల్లనే తాయి, తజ్జ ఇల్లనే ఆజ్జ లోఇఅనే కాయ్యియల్లి వివరిసిద హిందుస్తానదల్లి జనిసిరు వరోఁ మతుు—

(క) ఇదల్లదేఖ భారతద క్షేత్రవన్నే చిట్టు పరదేశగళల్లివాస వాడికోండిరువ, ఆదరే భారతీయర రక్తసంబంధవుల్లు కేళగన జనరూ భారతద నాగెరికరు.

(g) ಯಾರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವರೂ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲವೇ ಆಜ್ಞಾ, ಆಖಂಡ ಹೀಂದುಸ್ತಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವರೂ ಮತ್ತು

(೭) ಯಾರು ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರೆಂದು ತಾವು ವಾಸ ನೊಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿಗಳಿಂದ ಸೇರಿದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೇ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು.

పరోష్టద నాగరికతేయన్న స్వంత ఇచ్ఛియ మేరిగే స్వీకరిసిద యాద మనుష్యునూ భారతద నాగరికనాగి ఉళయులారను.

ಹಿಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಜನ್ಮ, ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವಾರ್ಸ್‌ನ್ ಇವನ್ನುವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ರೀತಿ

(೧) ವಾಸಸ್ಥಳ:— ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿಧಾನದ ಪರ್ವತಾದಿಗನು ಒಂದು ಸೆರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶದ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ವಿಧಿಸಿದ ಆವಧಿಯವರಿಗೆ (ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಇವರು—) ವಾಸಿಸಿ ಆ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವೀಕಾಗುವದು.

(೨) ವಿವಾಹ:— ಸ್ತ್ರೀಯಾ ಬೇರೆ ದೇಶದವನನ್ನು ಲಗ್ನೆವಾದರೆ ಅವಕು ತನ್ನ ಪತಿಯ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಕು.

(೩) ಸರಕಾರೀ ನೌಕರಿ:— ಪರ್ವತಾದಿಗನು ಬೇರೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಆವನು ಆ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕನಾಗುವನು.

(೪) ಆಸ್ತಿಯ ಸಂಪಾದನೆ:— ಹೇರು ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಕಿಕೋ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

(೫) ದತ್ತಕ:— ದತ್ತಕ ಮಗನು ತನ್ನ ದತ್ತಕ ತಂಡೆಯ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರಾದರೂ ಸ್ನೇಜ ವಾದ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರೆ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಅಮೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಲಾರನು.

ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು

(೧) ಒಂದು ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಶರಣ ಹೊಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು, ಮೊದಲಿನ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

(೩) ಸ್ತ್ರೀಯು ಪರದೇಶಿಗನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾದರೆ ಪೂರ್ವದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

(೪) ಒಬ್ಬನು ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಪೂರ್ವದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

(೫) ಸ್ವೇಷ್ಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ನಾಗರಿಕತೆ ಇಲ್ಲದಾಗುವದು.

(೬) ಮಾತ್ರಭೂಮಿಯಿಂದ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ದೂರ ಉಳಿದರೆ ಬಂದೊಂದು ಸಲ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಹೋಗುವದು.

(೭) ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧಗಳಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಿಯಾದರೂ ನಾಗರಿಕತೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವದು.

(೮) ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಮೂಲದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಹೋಗುವದು.

ಉತ್ತಮನಾದ ನಾಗರಿಕನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ, ಧೂರ್ಣತನೆ, ಆತ್ಮಸಂಯೋಗ, ರಾಜನಿಷ್ಠೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯತತ್ವರತೆ, -ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ನಿರ್ಭಯತೆ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಪ್ತರ್ಥಕ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವದು, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ನಾಗರಿಕನು ಮತ್ತು ಪರನಾಡಿಗನು (Alien)

ನಾಗರಿಕನು ನಗರದೇಶದ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಲೋಕಿಕ (Civil) ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ (Political) ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದು ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರೆ ಪರನಾಡಿಗನು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲಮಾತ್ರ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಲೋಕಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಷ್ಟ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಆತನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತೆರಿಗಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ನಾಗರಿಕತೆಯೆ ಶಿಕ್ಷಣ

ನಾಗರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ನಾಗರಿಕನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತಿನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಗುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಶ್ರವಿಧವಿರುತ್ತದೆ. ಚೆಡೆಜ್ಯೋಗಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾರಿಯೆ ನಾಗರಿಕನಾಗಿ ತನ್ನ ಉಪಜೀವಿಕೆಯನ್ನು ನಾಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿಜವಾದ ಗುರಿಯು. ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಬೀಳ ವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಕರನಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ವಿಫ್ಳಾತಕರವಾಗಲಾರದು. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಉಪಜೀವಿಕೆಯ ಸಂಪಾದನೆ, ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸ ಇವುಗಳ ಶ್ರವೇಣಿಸಂಗಮವು.

ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ರೂರೂ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರಾಗುವದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಸ್ವಪ್ರಯಾತ್ಮೀಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕನಾಗಬೇಕಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪೌರನೀತಿಯ ಆಭ್ಯಾಸವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪೌರನೀತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಆದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಸಾಫಿನಿಕಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ನಾಗರಿಕನ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಸಾಲದು ಈ ಜ್ಞಾನಬಲದಿಂದ ತಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಗುರಿಯ ಸ್ವಪ್ರವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅವನಿಗಿರಬೇಕು. ಇವೆರಡರಿಂದಲೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕನಾಗಲಾರನು.

ಕೇವಲ ತನ್ನ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅತನು ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕನಾಗಲಾರನೆಂಬುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ ಹಾಗಾದರೆ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರು ಹೇಗಾಗುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀಡುವಾ.

ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ:ಯು ಮಗುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ತ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಗಳು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಆ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಕ್ಕೆಯ ಪರಿಣಾಮ ವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. “ಇ ವರ್ಷದ ಬುದ್ಧಿ ಗಂಂ ವರ್ಷದವರಿಗೆ” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಇತ್ಯಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲಿ ಆಗುವದು. ಕುಟುಂಬದ ತರುವಾಯ ನಾಗರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಶುವಿಹಾರ. ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕ್ಲಬ್, ಅಟದ ಬೈಲು, ಅನೇಕ ರಾಜ ಕೀರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಶಿಶುವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಕುಟುಂಬದ ಮುರ್ರೊದಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಶಿಶುಗಳೊಡನೆ ಬೇರೆತು, ಆಟ ಪಾಟಗಳನ್ನು ತುವದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಏಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಮಗು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಗುಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವದನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತದೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉನ್ನತಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಒಕ್ಕಟ್ಟು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಾಗರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೇತ್ತದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಉಳ್ಳವಾದ ಶಿಶುರ್. ಹೀಗೆ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಸ್ವಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಶು, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿತನ, ನಿಯಮಿತತನ, ಸತತೋದೊರ್ಗಣ ಮುಂತಾದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯ ಚೆಚ್ಚಾ ಕೊಂಬಗಳು, ಸ್ಕೂಲ ಪಾಲ್ ಮೇಂಟ್ರಿಗಳು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆ ಆದರವನ್ನು ಬೆಳಸುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಜರು (ಮುಲಿಟ್ನೋ, ಪ್ಲೇಟ್‌ಫೋ) ಹೇಳುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆ ಆದರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು ಆದರಲ್ಲಿಯ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ

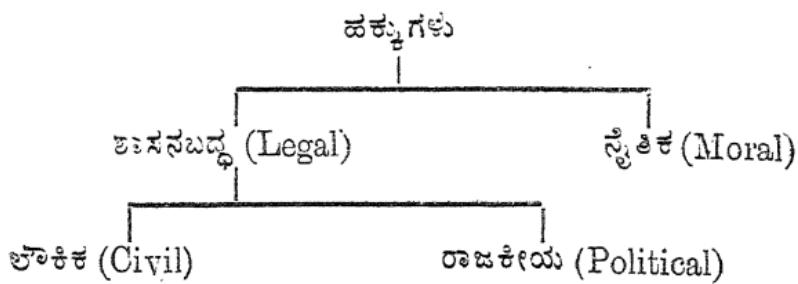
ನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ, ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧ, ಜಗದ್ವಾಂಧನ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಟಿದ ಬೈಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಂಸ್ಕಿಕ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವವನನ್ನು ಕಲಿಯುವರು. ಅಟಿದ ಬೈಲು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮುಖಂಡ ನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ, ಜೊತೆಗಾರರ ಯೋಗಕ್ಕೇಮು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಳಕೆಯಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ವಾಟಿಲ್ಕ್ಯಾಡ್ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆದೆಯಲು ಈಟನ್ನು ದ ಅಟಿದ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಅಟಿವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೇತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಟಿದಬೈಲು ಪಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದ ಅರಿವು ಆಗದೇ ಇರದು. ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭಾಷಣವು ಬಹಳೇ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಾವು ಕೇವಲ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕ ರಾಗುವರಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೆ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಸಿಹಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೇರ್ವೇಲಿಯನ್ನು ನು ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪ್ರಧಾಮ ಪಾಠಗಳು ಮುಂದೆ ನಾಗರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಕೇತ್ತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ,

ನಾಗರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ, ಹಾಗೂ ಆದರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟಾಟಾ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸ್ಕೂಲ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೆಳೆದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ— ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರವಾದರೆ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ನಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವು ಸುಖಮಯವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ಯಾವವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವದು ಬಳಿತು. ಈ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ತುಂಬಾ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವುದೊರಿಯುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸರ್ವಶೋಮುಖವಾದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜವು ಈ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಹಕ್ಕುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದರೂ ಇಂಥಹ ಹಕ್ಕುಗಳು ಇಂಥಹ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಎಂದು ಹೇಳಬಾ ತುಸು ಗಡುಜಾದ ಕುಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸೀಮಾ ಗೆರೀಯನ್ನು ಹಾಕಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮುದ್ದತ್ವದ ಶಾಕಾತ್ಕಾರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

(೧) ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಾಯುವವರೆಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಆವಯವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲದಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾಯಿದೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಇಲ್ಲವೇ ಆತ ಸಿಗೆ ದೃಹಿಕ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಸರಕಾರವಾನ್ಯವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ.

(೩) ಸಂಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:— ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇಕಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಸೆಲಿಸಬಹುದು.

(೪) ವಾಕ್-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಮುಂದಿಡಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶ್ಸು ಈ ಹಕ್ಕನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯಿಸುವ ಚರ್ಚೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹೆಗ್ಗುರುತ್ವ,

(೫) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಲನಗಳನ್ನು ಕೂಡಿ ಸುವರ್ದು ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸುವದು.

(೬) ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾಕಂತ್ರ್ಯ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸರಿತೆಗೂಡಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶಾಲಿಸಲು ಮತ್ತು ದೇವತೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಹಳೆದೆ.

(೭) ಅಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು:— ಕೆಲವು ನಿಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುಂಟು.

(೮) ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದ ಹಕ್ಕು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ತನ್ನ ಜೀವತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೂಡಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ವಿಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಬೇಡಲು ಹಕ್ಕುದೆ.

(೯) ಕಾರ್ಯದ ವಾರ್ತೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಿಸಿ, ಬಲ್ಲಿದ ಬಡವ, ಎಂಬ ಭೇದ-ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯದ ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರಾಧ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು.

ಇವಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕನಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಿಕಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವದು, ಸದ್ಯಾ ದೇಹದವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಧಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೇನೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಉಪ ಜೀವನದ ಸೂಕ್ಯಾವನ್ನು ಒದಗಿಸುವದು ಇವೂ ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು

(೧) ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರೌಢನಿಗೂ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕುದೆ.

(೨) ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿ ಬರುವ ಹಕ್ಕು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬವಿಗೂ— ಅವನು ಹುಣ್ಣನು ಇಲ್ಲವೇ ಅಪರಾಧಿಯು ಇಲ್ಲವೇ ಮುಖಿಯನು ಇಲ್ಲವೇ ದಿನಾಳೇ ಯೋರನು ಇರದಿದ್ದರೆ— ಜ್ಞಾನವಣಿಗೆ ಉಮೇದವಾರನಾಗಿ ನಿಂತು ಆರಿಸಿ ಬರುವ ಹಕ್ಕುದೆ.

(೨) ಸರಕಾರೀ ನೌಕರಿಯೆನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಿನಿಗೂ, ಸಾರಕನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅನುಭವವಿದ್ದರೆ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ದಜೆಗಳ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಿದೆ.

ಭಾರತದ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಮೂಲ ಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:—

(೧) ಕಾಯ್ದು ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಸಮಾನರು.

(೨) ಸರಕಾರವು ನಾಗರಿಕನ ಬಗ್ಗೆ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ಲಿಂಗ, ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾದ ಭೇದಭಾವವನ್ನು ಎಳಿಸುವದಿಲ್ಲ.

(೩) ಸರಕಾರೀ ನೌಕರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾದ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

(೪) ಅನ್ವೇಶ್ಯತ್ವತ್ಯಾಯನ್ನು ಲೋಪಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

(೫) ಸರಕಾರವು ಆವ ಪದವಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಗಳ ಸರಕಾರಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕನು ಪದವಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

(೬) ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕನೂ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿಜಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಯುಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಿತ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಸಭಿ ಸೇರುವದು, ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು, ಭಾರತದ ಯಾವದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರಾಂತರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವದು, ಭಾರತದ ಯಾವದೇ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವದು. ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವದು, ನಿರ್ವಹಿಸುವದು ಮತ್ತು ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಯಾವದೇ ಉದ್ಯೋಗ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವ್ಯವಹಾರ ಸಡಿಸುವದು—ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕಿದೆ.

(೭) ಕಾಯ್ದು ಯನ್ನು ಭೇಂಗಮಾಡಿದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಆವಾಧಿಯನ್ನು ಶೈಕ್ಷಿಕಲ್ಲಾಗುವದು. ಆದೇ ಆವಾಧಿಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆಲ ಶೈಕ್ಷಿಸಬಾರದು.

(೮) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ಮನುವ್ಯನೂ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

(೯) ಕೆಲವೊಂದು ನಿಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಭಾರತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಿರಾತಂಕರಿಗುವವು.

(೧೧) ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಬೆಗಾರ ಮತ್ತು ಅದೇ ಮಾಡಿಯ ಉಳಿದ ಒತ್ತಾಯದ ದುಡಿತ ಇವು ನಿಸೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೇಂದು.

(೧೨) ಈ ವರ್ಣಕ್ಕೆಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾರಬಾನೆ, ಬಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಪಾಯಕಾರಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬಾರದು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೆಚ್ಚುಗಳು:—

(೧೩) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ, ನೀತಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿವೇಕಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಪ್ರಚಾರ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಾಧ್ಯತ್ವ ಸ್ಥಿರ.

(೧೪) ಪ್ರತೀಯೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾನ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತೆ ನಡೆಯಿಸುವ ಕಾಗೂ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗನು ಆಸ್ತಿ ಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಆದರ ಆಡಳಿತೆ ನಡೆಯಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ.

(೧೫) ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಧಿಗೆ ತೆರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸುತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹೆಚ್ಚುಗಳು:—

(೧೬) ಯಾವದೇ ಸರಕಾರೀ ಇಲ್ಲವೆ ಸರಕಾರದ ಮನುಳೆ ಅಥವಾ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶೈಕ್ಷಣ, ಪೂಜೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲ.

(೧೭) ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಅಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಯಾವದೇ ಒಗೆಯ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಲ್ಲ.

ಆಸ್ತಿಯ ಹೆಚ್ಚು:—

(೧೮) ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಕಾರ ಹೊರವಡಿಸಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಆವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ನಾಗರಿಕನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಹೆಚ್ಚುಗಳು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡನ್ನು ಬೇರೆಡಿ ಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಏರಡು ಮೈಗಳಂತೆ ಇವೆ.

ಅದುದರಿಂದ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿರದೆ ಪ್ರೋರಕಗಳಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಅವು ಹೆಚ್ಚುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರೆ ಪರರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವೇ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣಾಥರವಾಗಿ ‘ಅ’ನಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೇರಿ ಅದಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರಬುಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದು ‘ಬ’ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ‘ಬ’ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ಸೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ‘ಅ’ನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತಿಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಹುದು. ‘ಅ’ನಿಗೆ ಒಂದು ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಡಕವಾಗುತ್ತವೆ. (೧) ಆವನಿಗೆ ಆ ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗೆದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ. (೨) ಅದರಂತೆಯೇ ಅವನಾದರೂ ಇತರಿಗೆ ಅಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ನಾಗರಿಕನ ಮಹತ್ವದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

(೧) ಕಾರ್ಯದೇಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

(೨) ಸರಕಾರನಿಷ್ಠೆ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ಸರಕಾರ ನಿಷ್ಟ ನಾಗಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತೆಗೆ ಏಲ್ ಬಗೆಯ ಸಹಾಯನನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

(೩) ಮತದಾನ ಮಾಡುವದು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ಜುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವಾಡಿ ಮತವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಒಂದು ಪರಿಹಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದೇ ಹೊತ್ತು ಆದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಲಾಭಗಳಾಗಲಾರವು.

(೪) ತೆರಿಗೆ ಕೊಡುವದು:— ತರಕಾರಕ್ಕೆ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಲು ಹಣವು ಅವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನ ಕರ್ತವ್ಯವು.

(ಃ) ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೆಸರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ಒತ್ತಡಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಹಿತವಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಬೇರೂರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತೀಯ ಹಿತಕ್ಕಿಂತ ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವ ಮನೋವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬೇಕೀಯಬೇಕು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಜನರೊಡನೆ ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ತಾಳ್ಳುಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ನೇರೆ ಹೊರೆಯವರೊಡನೆ ಆಕ್ಷರೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸ್ವಗೊಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತವಿದೆ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಿಕರಣಪುರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಗಬೇಕು.

ತನ್ನ ನೇರಿಹೆಳರೆಯನ್ನು ಸ್ವಭ್ಯವಾಗಿದುವದು, ಇತರರೊಡನೆ ಸಭ್ಯತನೆ ದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವದು, ಕರೆಬಂಡಲ್ಲಿ ಅಸೇವರ ಇಲ್ಲವೇ ಜ್ಞಾರರ ಇಲ್ಲವೇ ಪಂಚನಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದು, ಇವು ಇತರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ತಿರಿಸ್ತುಟ್ಟಿಲನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾತ ಗ್ರೀಕ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾನವನು ಸಂಘಜೀವಿಯು, ಎಂದರೆ ಮನುವ್ಯನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬೇಕೆಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನವನು ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಲು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆ:—

(ಃ) ಆತನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ತೀರ ಆಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವನು, ಎಷ್ಟೊಂದು ಮತ್ತು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಇತರರ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಉಪಜಿವನಕ್ಕಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜವು ಅವಶ್ಯ ಮಾನವ ಕೊಟ್ಟಿರು ಬೇಕಂತನವಾಗಿ ಬಾಳಲು ಸಮಾಜವು ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

(ಃ) ಮಾನವನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲನು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ ಆತನಿಗೆ ಆವ ಭಾಷೆಯೂ ಬರಲಾರದು. ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯಿರದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದೇ ಆಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಮಾನವನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವನಾಗಿ ಉಳಿಯ ಬಲ್ಲನು.

(೨) ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನೆ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕೋಮಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನುಡಿದ ಭಾವನೆಗಳು ಜಿರಕಾಲ ಅಂತ್ಯಾತ್ಮದಂತೆ ಆಗುತ್ತವೆ. ಸ್ತ್ರೀತಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಕೈದಾರ್ಥ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಈ ನೇಡಿದ ಲಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜವಿಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಆರ್ಥಿಕವೇ ಉಳಿಯಾರದು. ಆದೇ ಮೇರಿಗೆ ಸಮಾಜಿಕ ಸ್ನೇಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಭಯ, ಅನುಕರಣೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ತ್ಯಾಗಿ ಪಡಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಳಿಲಾಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜವು ಆತನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಆತನ ಸುತ್ತು ಮನುತ್ತಲೂ ಇದೆ. ಇವೆರಡ ನಡುವೆ ಎಳ್ಳಷಣ್ಣ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಕಲನವು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೊತು ಸಮಾಜವು ಇರಲಾರದು. ಹಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದ್ವರೆ ಸಮಾಜ, ಸಮಾಜವಿದ್ದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಮಾನವನು ಸಮಾಜದ ಬೀಜವೂ ಆಜುದು. ಮತ್ತು ಆದೆ ಫಲವೂ ಆಷಾದು. (Man is both a product and factor of society)

ಸಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು (Social Laws):—

ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸಮಾಜದ ಸೌಖ್ಯವು ದೊರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೆಣಗುವದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಾಜವಾದರೂ ಕೆಲವೇಂದು ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸೌಖ್ಯನೂ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮನಬಂದವಂತೆ ವರ್ತಿಸತಕಿಡಿಗಿರೆ ಸಮಾಜದ ಶಾಂತಿ ಸುಖವನ್ನೇಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲುವದು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನ ಹಿತವು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹಿತಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗಬಹುದು. ಹಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಕೆಲ

ಇಂದು ಕಟ್ಟಿನಿಟ್ಟುಗಳಿರುವದು ಆವಶ್ಯಕ. ಈ ಕಟ್ಟಿನಿಟ್ಟುಗಳು ಅನೇಕ ಬಗೆಯವಿನೆ. ಆವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೊಂದರೆ ರೂಢಿ— ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಧಿವಾ ಪರಂವರೆ; ಕಾಯ್ದೆ— ಕಾನೂನು; ಸೈತಿಕಕಟ್ಟಿಳಿ ರೂಢಿ— ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ್ತೊಂದು ರೂಢಿ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ರೂಢಿವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಗಳು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಲವು ನಿಲವು ಗಳನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿರುದೆ ಜನರ ಜೀವನದ ಹೇಳಿ ಆಧಾರಭೇಳತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ನಿರ್ಮಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಜನರು ಅಜರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಇವು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನು ಸಾಲಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಭಯಂಧನಿಲ್ಲದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾರೂ ಇವನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವದರಲ್ಲಿಯು ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆತನಿದೆ. ಸಮಾಜವು ಈ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನಿರ್ಮಿಸುವವರನ್ನು ದಂಡ. ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮುಂತಾದವು ಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಸ್ತುಕ ದಾಲಿಯೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕವನ, ಲಾವಣ್ಯ ದಾಡು, ನೀತಿಯ ಮಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಕಾಲವಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಕಾಯ್ದೆ:—ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಸರಕಾರವು ಸಮಾಜದ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ್ತೊಂದು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾನೂನುಗಳೇ ನಾಗರಿಕರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಅವರ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತ್ಮಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಶಿರಸ್ತಾ-ಮನಸ್ಸಿ ಸಲೇಬೇಕು. ಕಾಯ್ದೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಅವನು ಶಿಕ್ಷಣಿಗೆ ವಾತ್ರನಾಗುವನು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಕಾಯ್ದೆ ಭೇಡಿಯಿರುತ್ತದೆ.

ಸೈತಿಕ ಕಟ್ಟಿಳಿ:— ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನು

ಅವುಗಳಿಗೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಲೇಬೇಕು ಆದರೆ ಸ್ನೇಹಿತಿಕ ಕಟ್ಟಿಗಳಾದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಲ್ಲವೇ. ಆತನಿಗೆ ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ಸತ್ಯವೇಂದು ಕಾಣುವದ್ದೋ, ಯಾವುದು ನಾನ್ಯಾಯವೇಂದು ತೋಚುವದ್ದೋ ಆದರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದೇ ಸ್ನೇಹಿತಿಕ ಕಟ್ಟಿಟ ಎನಿಸುವದ್ದಾ.

ಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟಿಸಿಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಾಗ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಶೋಂದರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸಬಹುದು. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಲವಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಿರಬಹುದು. ಕಾಯ್ದಿಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಬಾಧಕವಿರಬಹುದು. ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ಹಿತ ಸಾಧಿಸುವಾಗ ಕೊಟುಂಬಿಕ ಹಿತ, ಸಮಾಜ ಹಿತ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರಬಹುದು, ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಟುಂಬ ಹಿತವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆಗೆಂಡಾಂತರ ವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಉದ್ದವಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಕೃಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಉಚ್ಚ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಹುದು. ಕುಟುಂಬಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿತ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿತ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಹಿತ ಬದಿಗಿರಿಸಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಕಾನೂನುಗಳು ಆನ್ಯಾಯವಾದವುಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಬದಲಿಸಲು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ನಾಗರಿಕನಿಗೆ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಗ) ಆಕ್ರಮಕ (aggressive) ಮತ್ತು (ಾ) ಆಹಿಂಸಾತ್ಮಕ (passive) ಎಂಬ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ವಿರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಾಯ್ದು ಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಶಿಕ್ಷೀಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧ
ನಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ನಿರುದ್ಧ
ಹೂಡಿದ ಅಸಹಕಾರ ಜಳವಳಿಯು ಈ ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ
ಅಕ್ರಮಕ, ವಿರೋಧಿಯು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಆತನು
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಂಡುಗಾರನು.

ಅಧ್ಯಾರ್ಯರು ೬

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಕುಟುಂಬಃ—

ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾವೇಶ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಆಷ್ಟರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆದಕ್ಕೆ ಅವಿಭಿಂಬ (joint) ಕುಟುಂಬವೆನ್ನು ತಾರೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಿನ್ನಾದಿಪಾರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಹಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಕುಟುಂಬವು ಲೈಂಗಿಕಸ್ಪ್ಯಾರಾ ಚಾರದಲ್ಲಿ ಉಗಮಹೋಂದಿ ಗುಂಪು ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ, ಬಹುಪತಿತ್ವ ವುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಸರ್ಪಸಮೃತವಾದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮತ್ವದ ಮೆಂದು ಹಿಂಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ಏಕಪತ್ನಿತ್ವದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಲಿತು. ಬೇರೆ ಕೆಲವು ತಜ್ಜಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈ ಕುಟುಂಬದ ಪದ್ಧತಿಯು ಆನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದುದು. ಇದು ಇತಿಹಾಸದಸ್ವೀಕಾರಿಕೆಯಾದುದು. ಇದು ಇಲ್ಲದಂಥ ಕಾಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಕೂಡ ಅಸಾಧ್ಯವು. ಕುಟುಂಬವು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಭಾಗವು. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಮಾನವ ಕೆಲವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು, ಪ್ರೇಮ, ಸೇವೆ, ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಬಂಧಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದುವೇ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಸೈತಿಕ ಶಿಷ್ಟಜಾದ ಪ್ರಧಾನ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಯು. ನಾಗರಿಕನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ತವರುಗಳನ್ನೇಯು.

ಕಾರ್ಯಗಳು:—

(೧) ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುವದರಿಂದ ಮಾನವ ಕುಲವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಅ) ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಸ್ವಯಂಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಜನರೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ್ಯಾಗುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಕುಟುಂಬವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇಳವಣಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಆ ಮಕ್ಕಳು ಆದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಠಿಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ,

(ಇ) ಇದು ನಾಗರಿಕನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆಯ ಮಂದಿರವು. ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆ, ಬಡೆ, ಕೊಲ್ಲು ಈ ಶಬ್ದಗಳೇ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬರುತ್ತವೇಯೋ ಅಂಥ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇಕೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಹಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಿರಿಯಿರಿಂದ ತ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಆಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಆಕೃತಂಗಿಯರಿಂದ ಬಂಧುಪ್ರೇಮ, ಸಹಕಾರ, ವಿನಯಶೀಲತೆ, ಆಜ್ಞಾ ಧಾರಕತೆ ಮತ್ತು ಶಾಳೀಯನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣಗಳೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಯೆಶಸ್ವಿನ ತಳೆಹದಿ.

(ಈ) ಕುಟುಂಬವು ಮಾನಸಿಕ ಉಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ದಿನದಿಬಂಧನೆಯಿಂದ ಬೇಕಾಗುತ್ತ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ತನ್ನ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ, ಹುಡುಗರೆ ಆಟಪಾಟಿದಿಂದ ವಿನೋದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನಗಾದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಕುಟುಂಬಿಕ ಸಾಖ್ಯವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾದವುಗಳು:—

(ಅ) ಜೀವನದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟವನ್ನಾದರೂ ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು.

(ಆ) ಕುಟುಂಬದ ಜನರು ಸುಶ್ರದ್ಧಿತರಿರಬೇಕು.

(ಕ) ಅವರು ಒಂದೇ ತರಹದ ಸ್ವಭಾವದವರಿರಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಏಕ್ಕೆ ವುತ್ತೆವಿರಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರರು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೊಗುವನ್ನು ತಾಕ್ಕೆ ಯುಳ್ಳವರಿರಬೇಕು,

(ಡ) ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಸಾಧಾನವಿರಬೇಕು. ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಭೀದಗಳು

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ್ಧತಿಗಳಿವೆ.

(ಇ) ಸಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ (Partiarchal) (ಈ) ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ (Matriarchal).

ನೊದಲನೇಯ ತರಹದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು. ಎಲ್ಲರೂ ಆತನಿಗೆ ವಿಧೀಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆಯು ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೇಯದರಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ವತ್ವವಿರುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗನುಣವಾಗಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಏಕವತ್ತಿಇ ಕುಟುಂಬ; ಬಹುಪತ್ತಿಇ ಕುಟುಂಬ, ಬಹುಪತ್ತಿತ್ವ ಕುಟುಂಬ ಎಂದು. (ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆ ಈ ತಲೆಬರೀಹದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿರಿ.)

ಕುಟುಂಬದ ಭೂವಿತವ್ಯತೆ

ಕುಟುಂಬದ ಭೂವಿತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನೊದಲನೇಯದೆಂದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಅವನಕಿಗೆ ಇಳಿಯ ಹತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ಬೈದ್ಯಾಗಿಕರಣ, ಉಪಜಿವನಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಗ್ರವಾದ ಹೋರಾಟ, ಸುಶ್ರದ್ಧಿತ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಮದು ವೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಶುಷ್ರೋಷಣೆಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅನಾಸ್ಥಿ, ಮದುವೆಯು ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಆದು ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರದಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆವಧಿಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆ, ಇವೇ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಪ್ರೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಶುಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಭಾರವನ್ನು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ

ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕುಟುಂಬವು ಅಪಾಯಕ್ಕೆಡಾಗುವದರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆಶಾವಾದಿಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಭವಿತವ್ಯವು ಉಜ್ಜುಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬವು ಅರ್ಥಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು, ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಲೀಕಲಾಂತರಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸುಶೀಲಿಸ್ತೀಯರಿಗೆ ನಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಲವಮಾತ್ರವೂ ತಾತ್ಪರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಹೈತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೀಯರಿಗೂ ಪ್ರಾರುಷರಷ್ಟೇ ಸ್ಥಾನವಿರಬೇಕು; ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ನೂತ್ರಿತ ಸರಿ. ಅಜ್ಞತಾಯಿಗಿಂತ ಸುಶೀಲಿತ ತಾಯಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಉಲನ್ನಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಸಾರ್ಥಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿವಾದರೆ ಅದು ದೋಷವಾದಿತೇ? ಸ್ತೀಪ್ರಾರುಷರಿಗೆ ಕೂಡಿ ನಡೆಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ನರಕಸದೃಶವನ್ನಾಗಿ ನೂಡುವದಕ್ಕಿಂತ ವಿವಾಹವಿಚ್ಛಿದನೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಒಳಿತಾದ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೇ?

ಸ್ತೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವಳು ಅರ್ಥಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೈತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸವಾಡಬಲ್ಲಾರು. ರಾಷ್ಟ್ರವು ಕುಟುಂಬದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕೆಲು ಬಯಸದೆ ಅದು ತನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಡೆಲು ಪ್ರಯೋತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೆ ಮಂಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಆದರ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಅದರೊಳಗಿನ ಕ್ರಾರವಾದ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಿರುತ್ತು ಹಾಕುವದು.

ಈ ವರ್ದಣೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ, ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿಫಾರಣಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ, ಆದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ವಿಷದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಲದಿಂದ ಅದು ಚಿರಪಾಗಿ ಬಾಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಅವಿಭಕ್ತ (ಸಂಯುಕ್ತ) ಕುಟುಂಬ (Joint Family)

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ನಮ್ಮದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂಟ್ಟಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ

ಇದೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡ, ದೊಡಡಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಬಂಧಿಕರು ೧.೦ ದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಶೀಖಿರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅವಕ್ಷೇತನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟೇ ಹಣವನ್ನು ಹಿರಿಯನ ಅಳ್ಳಿಯ ಮೇರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಧೀಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವು ಆಹಾರ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ, ಈ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇರಿಗೆ ದುಡಿದು ತನಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು, ಪಡೆಯುವದರಿಂದ ಇದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರವಾಣದ ಮೇಲೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದದ (Socialism) ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವೆಂದೆನ್ನು ಲುಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇಲ್ಲ.

ಲಾಭಗಳು:—

(೧) ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಜೀವನವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ರೋಗಿಗಳು, ಮುದುಕರು, ಅಂಗಹೀನರು, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳು, ವಿಧನೆಯರು ಮತ್ತು ಪರದೇಶಿಗಳು ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಉಪಜೀವನವು ಸಿಕ್ಕುವದರಿಂದ ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಜೀವ ವಿಮೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

(೨) ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆಗೆ ವಾಸಿಸುವದರಿಂದ ಒಟ್ಟನ್ನು ಮೇಲೆ ವೆಚ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಹಿರಿಯರ ಜ್ಞಾನಾನುಭವಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಕಿರಿಯರು ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

(೪) ಇದು ಹಿರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಆದರ, ವಿಧೀಯತೆ, ಸಹಕಾರ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗಂಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ.

(೫) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಬಹಳರುವದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತನ್ಸು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಸಿಗಳು

(೧) ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎರಕದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದ ತೆಗೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಸ್ವೇರಣೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಲಯ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಸೋನಾರಿತನವು ಬೇರೆಯುತ್ತದೆ.

(೨) ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮನೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಾಟಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ವ್ಯಧರಗಳ ತರುಣರಿಗಳ ಕೂಡಿ ನಡೆಯ ದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನೆಯು ನರಕಪಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯವಸಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ ಮನೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಕುಟುಂಬದ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದೇ ತರಹದ ಮನೋಭಾವನೆಯು ಖಾಲಿಯುವದಿಲ್ಲ.

(೪) ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಈ ವದ್ಧತಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೋಂದು ನಿರಗ್ರಳವಾಗಿ ಸಾಗಲಾರದು.

ಬಹುನ ಮೇಲೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಲಾಭಕ್ಕೊಂಡ ಹಾಸಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಕುಸಿದು ಬೀಳಹತ್ತಿದೆ. ವಿವಿಧ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅದರ ತಳಹದಿಯನ್ನೇ ಶಿಥಿಲ ಗೊಳಿಸಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ತರುಣರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವ, ವಾಹತ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಾಕುವದು ಈ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಕ್ರಮೇಣ ಲಯವಾಗಹತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲ ಕಾಲಾವಧಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟೊಂದಬಹುದು.

ಪಂಗಡ(community) ತಂಡ (Clan) ಮತ್ತು ಬಣ (Tribe):—

ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲು ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡಿ ಕುಟುಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ತಂಡೆಯೇ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು. ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಯಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನ ಆರ್ಥಿಕಾರವು ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಕ್ಷೇಸೇರುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬವು

ಸ್ವೇಕ್‌ಗೆ ವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೀರೆ ಕುಟುಂಬಗಳೊಳನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವದರಿಂಥ ೧೦೮೦ ಹಂಡು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ (Community) ಹುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಂಗಡದ ಜನರೆ ಒಂದೇ ತರಹದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ವರಾಗಿದ್ದು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಕಾರಣದೆ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಂಗಡಗಳು ಒಂದೇಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸಿಸುವದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವು ತನ್ನ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಕೊಂಡು ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ಬೆಳೆಯುವದರಿಂದ ತಂಡವೆ (Clan) ಹುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಈ ತಂಡಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಣ (Tribe)ವು ಹುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಈ ಬಣದ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ರೂಢಿಗಳಿಂದ್ದು ಆವರ್ದೀಲುರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಮೂಲ ಪುರುಷನಿಂದ ತನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಣವೇ ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಜೀನಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಬಣಗಳೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಿ ವರಿಣಿಮಿಸಿ ಒಬ್ಬಬ್ಬಿ ಅರಸನ ಆಧಿವರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ

ಹಳ್ಳಿ, ಪಟ್ಟಣ, ಪ್ರಾಂತ, ರಾಷ್ಟ್ರ.

ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಒಂದೇಡೆಯಲ್ಲಿ ನೇಲಿಸಹಕ್ತಿದವು. ಮನುಷ್ಯನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಲೆಯಹಕ್ತಿದನು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಬೇಟೆಯಾದು ವದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹೋರೆಯಾನ್ನು ಕಲಿತನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೇಡೆಯಲ್ಲಿ ನೇಲಿಸುವದು ಆವಶ್ಯಕವಾಯಿತು ಹಿಗೆ ನೇಲಿಸಿದಾಗ ವೈರಿಗಳಿಂದ ಮೇಲಿಂದಮೇಲಿದಾಳಿಗಳಾಗಿಹಕ್ತಿದವು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದೇಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯಾಯಿತು. ಆವರು ಗುಂಪುಕಟ್ಟಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತುದನ್ನು ಸಮಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಬೇಟೆಗಿಹೋದಾಗ ಕೆಲವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಆತ್ಮವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನೊಂದಿಸಲು ಕಮಾತ್ರರೂ, ಬಡಿಗರು, ಮುಂತಾದವರ

ಅವಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಇವಲ್ಲದೆ ಒಕ್ಕೆಲತನದ ಉದ್ದೇಶಗೆಕ್ಕಾಗಿ ರಂಟಿ, ಕುಂಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿರ್ವಾಯಿಸಲು ಬಡಿಗರು, ಕವ್ಯಾರರು ಹೇಳಿಕಾಗ ಹತ್ತಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಯ ಉತ್ಸತ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಎಪ್ಪೋದೀರಾಜ ಕೀರು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ತಳೆಹದಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ನವ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿಯಂತೂ ನೂರಕ್ಕೆ ಲಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಗಳಾಗಿರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೆಲಗರು, ಬಡಿಗರು, ಕವ್ಯಾರರು, ನೇರಕಾರರು, ಅಕ್ಷಸಾಲಿಗರು, ಅಗಸರು ಮುಂತಾದವರು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೊರತೆಗಳು ಸಾಳಭವಾಗಿ ಪೂರ್ವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಾದಾ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಇದ್ದದರಲ್ಲಿಯೇ ತೈಸ್ತಿ ಹೊಂದುವದು ಇವು ಹೆಚ್ಚಿಗರ ಲಕ್ಷ್ಯಾಳವಾಗಿವೆ.

ಅದರೆ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಿಯೇಳಿಗಿನ ಸ್ಕೃತಿಯು ತೀರ ಹದಗಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗರು ಅಜ್ಞಾನ, ದೈಗ್ಯ, ನಿರ್ಝರತೆ, ಬದತನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಯೋಾಗ್ಯ ವಾಸಸ್ಥಾನ, ಪ್ರೋಫೆಕ್ಟ ಆಹಾರ, ಸ್ವಚ್ಚತೆಯ ಪಾಠಗಳು, ಸಾರ್ಕಷ್ಟಿಕ್ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿವದು ಅತ್ಯೇವಶ್ವತ್ವವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಮಾಜಧುರೀಣರು ಒಮ್ಮನ ಸ್ವಿನಿಂದ ಹೊಣಗಬೇಕು. ಗ್ರಾಮಸಂಚಾರಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು (Welfare centres) ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಧನಗಳು. ಅದರೆ ನಿಜವಾದ ಸುಧಾರಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಿಗರನ್ನೇ ಕೊಡಿದೆ. ಅವರು ಸ್ವಚ್ಚತೆ, ಸಹಕಾರ, ವಿತರ್ವ್ಯಯ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಕ್ಕು, ಹೋಣಿಗಾರಿಕೆಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೆರಿತು ತಮ್ಮ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ನಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಪಟ್ಟಣ:—

ಹೆಚ್ಚಿಯ ಉತ್ಸತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿಗಳು ಬೆಳೆದು ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ

ಹೆಳ್ಳಿಯು ಕೂಡಲೇ ಬೆಳೆದು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಪಟ್ಟಣವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಲ್ಸ್, ವ್ಯಾಪಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹೆಳ್ಳಿಗಳು ಬೇಗನೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಖನಿಜ-ಸಂಪತ್ತಾಳ್ಯಗಳು ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು ಒಂದನ್ನೂ ಒಂದು ಆವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ ಹೆಳ್ಳಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸೈನಿಕ, ಉರವಲ, ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾವಾಲನ್ನು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವೀಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಹೆಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಪಕ್ಷಾವಾಲನ್ನು ಪೂರ್ವೀಸುತ್ತವೆ. ಹೆಳ್ಳಿಗರು ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವು ಒಂದನ್ನೂ ಒಂದು ಆವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಪಟ್ಟಣಿಗರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಹುವಿಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ವಸತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಆಗಿದೆ. ಸ್ಥಳದ ಕೂರ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಜನಸಂದರ್ಭಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಬೀಡಿಗಳು ಸ್ವಜ್ಞ ಉಳಿಯಲಾರವು. ರೋಗಗಳು ಮೇಲಿಂದವೇಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಭರದಿಂದ ಹಬ್ಬಿತ್ತುವೆ. ಸರಕಾರ ದವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ವಸತಿಯ ಸೌಕರ್ಯ, ಶುದ್ಧಿ ನೀರಿನ ಪೂರ್ವೀಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಜ್ಞತೆಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಏನಾದು, ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ವೀಸಲೇಕು. ಇವಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧಿ ವಾದ ಹಾಲು, ಆಹಾರಸಾಮಗ್ರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪೂರ್ವೀಕೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಡಳಿತೆಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಹಾಗೂ ಹೆಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೂ, ಕೆಲವು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳು ಕೂಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗುತ್ತವೆ.

ವಿವಾಹ

ಇದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕೊಡಲಾಗೆ ದೇ.

ಇದು ಮಹತ್ವದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ. ಈ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವೇಜಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಶೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸಂತಾನಾಭಿಲಾಷೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳಲುತ್ತವೆ. ವಿವಾಹದಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸೌಖ್ಯವು ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಎರಡು ದೇಹಗಳ ಮಿಲನವಾಗದೆ ಎರಡು ಆತ್ಮಗಳ ಶಂದರ್ಭವಾದ ಸಮೂಲವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆಯು ಶಾಧ್ಯವೂ ಆರೋಗ್ಯವೂ ಶಾಧ್ಯದ್ವಾಗಿ ಮುದುವೆಯಾಗುವವರು ನಿರೀಗಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಾದಃವೇಯು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಧಿಗಳಿಂದ ನೀರವೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವೇಂದರೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಜಾಹೀರಪಡಿಸುವದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಇದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಧಿಗಳು ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ದಂಪತ್ತಿಗಳ ಪಾಡಿಗ್ರಹಣ, ವಧ್ಣವರರ ಕಂಕಣ ಬಂಧನ. ಮತ್ತು ನಸ್ತಾಬಂಧನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ವಿವಾಹಿತರಾದ ವರ ಮಿಲನವು ಚಿರಕಾಲಬಂಧನಕಾರಕವಾದದ್ದೀಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕೆತಾರೀಷಾಪಣಿಯು ವಿವಾಹವು ಸಫಲವಾಗಲೇಂದೂ ಸಂತಾನವು ಲಭಿಸಲೇಂದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿವಾಹವಾಗುವಾಗ ವಧ್ಣವರಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಹೇರುವದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಕಾಯದೆಯವೇರಿಗೆ ವಧ್ಣವರರ ವಯಸ್ಸು ಕೆನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಇಲ ಹಾಗೂ ಇಲ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಧುವಿನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಇಂಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಾಹದ ಪ್ರಭೇದಗಳು.

(೧) ಸಂಘ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ:— (Group marriage) ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಒಂದು ತಂಡವು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಒಂದು ತಂಡದೊಡನೆ,

ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಂದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಸೋತ್ತಾಗಿರದೆ ಇಡೀ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಿಬೀಟಿ, ಸಿಂಹಾಷದ್ವೀಪ, ಹಿಮಾಲಯದ ಕೆಲಪ್ರೋಂದು ಪ್ರದೇಶ ಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

(ಉ) ಬಹುಪತಿತ್ವ:— (Polyanbry)

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರುಷರು ಒಬ್ಬ ಲೇಖೀ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಮಾಡುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರಲಿ. ನಡೀ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವು ಬಹಳ ಬಡತನ ಇಲ್ಲವೇ ಗಂಡನು ಕೆಲವು ನಿರ್ವಿತ್ತದಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಗಲಿರುವಾಗ ಉದ್ದ್ವಿಷಿಸ ಬಹುದಾದ ಸಂಕಟಗಳು ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ತಿಬೀಟಿ ಟಿಡ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ತೊಡಿರು ಮುಂತಾದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ ಇದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಶಿಯದ ಕೋಸಾಕ್ ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಢಿವಾಗಿದೆ.

(ಇ) ಬಹುಪತ್ನೀತ್ವ:— (Polygamy or Polygyny)

ಒಬ್ಬನು ಅನೇಕ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾವು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪುರುಷನಿಗೆ ಪೈನಿಧ್ಯತೆಯು ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಆಶೀ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇದ್ದ ತೀವ್ರವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಬಕ್ಕಿಯರು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೊರಿಸುವ ಆಭಿಲಾಷೆ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ರೂಢಿವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ವಿನ್ಯಾಸಿಗೆ ನಿಜವಾ ನ ಸೌಖ್ಯವು ಉಂಟಿಸಲಾರದು; ಸವತಿಮಾತ್ರಯರು ಮೂಲಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯು ಶಾಂತಿ ಸಾರಾಧಾನಗಳು ಅಳಿಯುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಾಯಡೇಯಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

(ಈ) ಏಕಪತ್ನೀತ್ವ ಅಥವಾ ಏಕಪತಿತ್ವ:— (Monogamy or Monogyny)

ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನೇ ಮಾಡುವೆಯಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು

ಜಗತ್ತಿನ ವಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡು ಆತ್ಮಗಳ ನಿಜವಾದ ಸಂಕಲನೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಂಗ್ವಾದ ಯೋಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವು ಸಾಧ್ಯವೇ.

ವಿವಾಹದ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳು (Endogamy and Exogamy):—

ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳುಂಟು. ಈ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳನ್ನು ಸೂಳಲವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಲಗ್ನವಾಗಬಾರದೆನ್ನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳಿಗೆ 'Endogamy' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮೇರೆಯ ಕಕ್ಷೀಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ ರೊಳಗೆ ಒಂದು ವಿಷಿಷ್ಟ ಗುಂಪು ಇದ್ದು, ಆ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ 'Exogamy' ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಇವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾರ್ತಿಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆದ್ದ (inter-caste marriage) ತಡೆ ಹಾಗೂ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯ ದ್ವಿರೂಪ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊರ್ಲುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ ರಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ 'ಸಗೋತ್ರ, ಸಪ್ರವರ, ಸಪಿಂಡ' ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವರಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ [ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮನ್ಯಣಿ ದೊರೆತ್ತಿದೆ.]

ವಿವಾಹದ ಈ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳು ಒಂದರೊಳಗೆ ಒಂದರಂತಿರುವ ವರ್ತುಲಗಳಂತಿವೆ. ಒಳಗಿನ ವರ್ತುಲದ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. (ಇದು Exogamy) ಆದರಂತೆ ಹೊರಿಗಿನ ವರ್ತುಲವನ್ನು ಮೀರಿಯೂ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸಕೂಡದು. (ಇದು Endogamy) ಅಂತೂ ಎರಡೂ ವರ್ತುಲಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಲೇ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕಾಗ್ನಿವೆ.

ಆರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಕಟ್ಟಿಳಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನ. ಭಿನ್ನವಿರ

ಬಹುದು. ಉದಾ:—ಕಕ್ಷನೆ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ವಿವಾಹವು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ; ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಶೇಷ ಮಾನ್ಯತೆ ಇದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಂತಾನಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರ ಭೂತವಾಗಿದೆ.

ಮಂದುನೆಯ ಭವಿತವ್ಯತೆ

ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಚಿರವಾಗಿ ಬಾಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಏಕ ಪತ್ನೀತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಮತ್ತು ಹಿತಕರವಾದುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಬಾಲವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲಿನ ನಿಬಂಧ ಇವು ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಯೋಳಿಂದ ಕಿರುಕೊಕೆಂಬೇಕಾದ ದೋಷಗಳು.

ವಿವಾಹದ ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ವಿವಾಹವು ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವೆಂತಲೂ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಗೆ ಅವಕಾಶನೇ ಇರಕೂಡದೆಂತಲೂ ಸನಾತನಿ ಮತ್ತೆವಿದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪುರೋಗಾಂಧಿಗಳು ವಿವಾಹನೆಂದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯವೆಂತಲೂ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಕಾಶವಿರ ಬೇಕೆಂತಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯೋಳಿಗೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ತಿಕ್ಕಾಟಿ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ ಕಾಟುಂಬಿಕ ಸೌಖ್ಯವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಮತ್ತು ಇವಲ್ಲದೆ ಇದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವಾಗುವದರಿಂದ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂದು ಇವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸುವದೇ ಮೇಲು. ವಿವಾಹದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿವಾಹದ ಸ್ಥಿರತೆಯು ನಿಸಗ್ರಹಿಯ ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೂಡಿ ನಡೆಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆನೆಯ ಉಪಾಯನೆಂದು ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಕಾಟುಂಬಿಕ ಸೌಖ್ಯವು ದೊರೆಯುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಿರಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪ್ರಾರುಪನಾಷ್ಟೇ ಸಾತ್ತಾನೆವಿರಬೇಕು. ಮುದುವೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀರಿಂಧರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಬೇಕು. ಅದರೆ ಮಾರ್ಪಿರ್ವತಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಾತ್ತಾನವು ದೊರೆತುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನದ ಶ್ರೀಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ವಿವಾಹದ ಕಟ್ಟುಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗಲೇಬೇಕು.

ಆಸ್ತಿ:— (Property)

ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ:— ಮನುಷ್ಯನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಸ್ತಿಯೆ ಅವಕ್ಷರತೆಯು ಅಷ್ಟೂಂದು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಆತನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಾಗಿ ಆತನ ಪ್ರಪಂಚವು ವಿಸ್ತಾರಹೊಂದಿದಂತೆ ಆತನ ಅವಕ್ಷರತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಸ್ತಿಯು ಅವಕ್ಷರತೆಯು ಬಹಳೇ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವುಂಟು.

ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವೈಕ್ರಿಯು, ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಲವು ವೈಕ್ರಿಗಳು ಯಾವದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಬರದಂತೆ ಆದನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವ ಹಕ್ಕು. ಈ ಹಕ್ಕು ಸಮಾಜದ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹೀ ಒಬ್ಬ ವೈಕ್ರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಲವು ವೈಕ್ರಿಗಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಒಬ್ಬನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಅದು ಆತನ ಆಸ್ತಿ ಆಗಲಾರದು. ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಕಡತಂದ ಪುಸ್ತಕ, ಇಲ್ಲವೇ ಬೇರೆ ಯಾವ ಡೊಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಒಬ್ಬರ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲನಿರಬಹುದು. ಆದನ್ನು ಆವನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆ ವಸ್ತುವು ಕಡತಂದವನ ಆಸ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಆ ಪದಾರ್ಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾಲಕೇ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಆತನ ಆಸ್ತಿಯಿನಿಸುವದು.

ಅಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇ ಅಂಶಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ.

- i) ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕು.
- ii) ಕೆಲವು ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕು.
- iii) ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- iv) ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬಿಡುವ ಹಕ್ಕು.
- v) ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು.

ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಡುಗೆ, ತೊಡಿಗೆ, ಆಭರಣಗಳು, ಅಯುಧಗಳು, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನವನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಜನರೂ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಅವರ ಅಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮಿಳಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಂದೆ ಮಾನವನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಒಕ್ಕಲತನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೊಡಲೇ ಭೂಮಿಯು ಒಂದು ಸಂಗಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೋತ್ವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಅವನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸಾಗುಮಾಡುವದರಿಂದ ಅವು ಆಯಾ ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬರಬರತ್ತ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಕೆಲವು ವಿಶ್ವ ಜನರ ಕ್ಯಾರ್ಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಯಿತು. ಮತ್ತು ಉಳಿದವರು ಆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ದುಡಿಯುವ ಆಳುಗಳಾದರು, ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕುಳ್ಳ ಜಮೀನೆಡಾರರು ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟಿಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಗುಲಾಮರು (Servs) ಹೀಗೆ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಾದವು.

ಅಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉದ್ದೇಶೀಗೆ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚು. ಚೈದ್ಯೋಗಿಕರಣದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಧನಗಳು

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಹೆಡೊರ್ನ್ ಗೀಕರಣದ ಜೊತೆಗೆ ಡಾಂತ್ರೀಕರಣವು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತ್ತಿದೆ ಕೂಡಲೇ, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ಗದವರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಡವು. ಇವರೇ ಮುಂದೆ ಬಂಡವಲುಗಾರರಾದರು. ಮತ್ತು ಉಳಿದವರು ಇವರ ಕಳಗೆ ದುಡಿಯುವ ಕೂಲಿಕಾರರಾದರು.

ಅಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವಾಲಿವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಸಾಮೂಹಿಕ (common), ಸಾಂಘಿಕ (collective) ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ (individual) ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮಾಹಕಕ್ಕೇನೇ ಕೆಲವೊಂದು ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಕ್ಕು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಾಹಕದಲ್ಲಿರುವ ಐಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಆ ಅಸ್ತಿಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಾಹಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೇ ಇದ್ದ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಈ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲು ದೊರಕದು. ಸರಕಾರೀ ಇಲ್ಲವೇ ಖಾಸಗಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅಸ್ತಿಗೆ ಸಾಂಘಿಕ ಅಸ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಧಿನಿರ್ದಿರುವ ಅಸ್ತಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ತಿ ಎನ್ನುವರು.

ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ತಿಯೇ ಚರ್ಚೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಿನಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರು ಆದನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಉತ್ಪಾಹದಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಆದನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪುರಸ್ಕರಣಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದನೆಗಳು:—

(ಇ) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಡರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಾವದಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತವಾದ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ, ಮತ್ತು ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ತಿಯು ಆವಶ್ಯಕವು. ಅಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಮಾನವ ಜೀವನವು ಪಶುಜೀವನವನ್ನು ಹೊಳುವದು. ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನು ಬಾಳಿದರೂ ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲಾರನು

(ಇ) ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆವನ್ನನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದನ್ನು ದುಡಿಯಲು ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇರಬೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿ ಇದೆ.

(೨) ಅಸ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದು ಇರದೇ ಹೇಳದರೆ ಅವನು ಅರ್ಥವಾಗೆ ಬೀಳಾವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದು ಜೀವನವು ಟುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾಗಿವಾಗುವೆ ಸಂಭವ ವಿದೆ. ಸಂಕಿರ್ತನೆಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಮನಿಶಾಂತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

(೩) ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಆದನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತಿ ಇದ್ದವನು ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪರರ ಮುಖಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಾಣ್ಯಯಂದ ನಡೆಯಬಲ್ಲನು.

(೪) ಅಸ್ತಿಯಾಳ್ಳವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಣಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಜಾಗ ರೂಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪ್ರಕ್ಷೇತಿಗಳಿಗೆ ಅವನು ಪ್ರೌತ್ಸಾಹನವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.

(೫) ಅಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪರೋಪಕಾರಿಯಾಗಲಾರನು. ಮತ್ತು ಬೀರೆಯವರ ಆದರಾತಿಧ್ಯ ಮಾಡಲಾರನು, ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನು ಪರರ ಸಂಕರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲನೆ?

(೬) ಅಸ್ತಿಯ ಆಶೀಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಿತ್ಯೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ನಾಡಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಪುತ್ತು ಆದರಿಂದ ಸವಾಜದ ಒಟ್ಟು ಅಸ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

(೭) ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದು ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದು ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ (instinct). ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯು ಅಸ್ತಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವಿರೋಧಕರ ಅಪಾದನೆಗಳು:—

(೮) ಅಸ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಜನರು ಬಹು ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ ನಾಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೀಕರಣಗುವರು. ಆದರೆ ಅನೇಕರು ಭಿಕ್ಷುವಳಿಗಳಾಗುವರು. ಶ್ರೀಮಂತಿರಿದ್ದವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಧುವದರಿಂದ ಅವರ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೇಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

ಹಣದ ಅಭಾವವಿದ್ದ ವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹಣವು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ “ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದವರು” ಮತ್ತು “ಆಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರು” ಎಂಬ ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ವರ್ಗಗಳು ಹೆಚ್ಚುವವು.

(೧) ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯು ಆಸಮಧನೀಯವು. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಸದ್ಗಾರಿಗಳಾಗಿರುವದು ವಿರಳ ಯಾವ ಶ್ರಮವನ್ನು ನಹಿಸದೇ ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿಯು ಉಪಭೋಗಿಸಲು ಸಿಕ್ಕುವದರಿಂದ ಅವರು ಅನೇಕ ದುಶ್ಚಟಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹಾಳು ನೂಡುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಆಸ್ತಿಯು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಟೊಳ್ಳು ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವಂತರು ತಾವೇ ಶ್ರೀಪ್ತರೆಂತಲೂ ಉಳಿದ ವರು ಕೇಳುವಂತಲೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೩) ಬೇರೆಯವರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿ ಆಪ್ತಾವಾಣಿಕೆತನದಿಂದ ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹೇಳಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರ, ಅಸಹಿಷ್ಣತೆ, ಆಪ್ತಾವಾಣಿಕೆತನ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗಂಧಿಗಳು ಬೇಳೆಯತ್ತವೇ.

(೪) ಸಂಸತ್ತಲ್ಲಿ ಜನರು ಚುನಾವಣಿಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದ್ರವ್ಯ ಬಲದಿಂದ ಮತಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಮ್ಮವಕ್ಕೆ ಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಇತರರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪತ್ತಿನ ಸರಿಯಾದ ಹಂಚುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇವು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೇಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವದು.

(೫) ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿನರು, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇದ್ದಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅನಾಯಾಗಳನ್ನು ದೂರನೂಡುವ ಬದಲು ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆತಂಕಣಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಸ್ತಿಯ ಭವಿತವು:—ರಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ

ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ಹಾನಿಗಿಂತ ಲಾಭವೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿಗಳೇಯ ಲಾರರು. ಆದರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯಿಂದಾಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುಕೂಡು. ಇದನ್ನು ತಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಆಸ್ತಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ನೇತೀ ನಿರ್ಬಂಧ ವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಒಬ್ಬನು ತನಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಸರಕಾರವು ಅವನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡುಬಿಡುವೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಸ್ವಂತ ಆಡಂಬರ ಮತ್ತು ಸುಖ ಲೋಲುಪಡಿಗೆ ಇರದೆ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಬೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿಯು ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ದ್ವೌತಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಾಜದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಕ್ಕಿಗಾರಿಕಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಸ್ತಿಯು ಆಸ್ತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಧ್ಯೇಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ. ಆ ಧ್ಯೇಯವೆಂದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವದು,

ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿ

ವರ್ಗ (class) ತರಗತಿ (Estate) ಮತ್ತು ಜಾತಿ (Caste)

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರಗಳರುತ್ತವೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಶೈಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಆಧಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳ ಜನರು ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರದಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತರಗಳಿಗೆ ಈಗ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಯೂಗದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಧರಗಳಿಗೇನೇ ತರಗತಿ (Estate) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಿಂದೂ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಜಾತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ನಡುವಿನೆ ನಾಮ್ಯವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೋಂದು ಏಕ್ಯವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಮಾಲಕ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಕ್ಕು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗಳಿವೆ.

ಮಹತ್ವದ ತರಗತಿಗಳಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಭುಗಳು (priest) ಲೋಕಿಕ ಪ್ರಭುಗಳು (Nobleman) ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಕೌಟ್ಯಾಯಿಂದ ಮಾನ್ಯಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಮಹಡಂತರವಿದ್ದ ಆ ಅಂತರವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತರಗತಿಯವನಿಗೆ ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಆಸ್ತಿದವಿರಲಿಲ್ಲ.

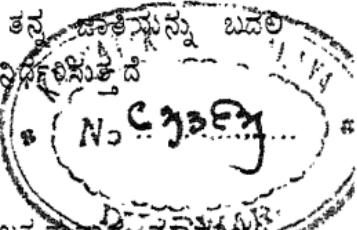
ಶ್ರೀಮಂತ, ಬಡವ, ಕೂಲಿಕಾರ, ವರ್ಕೆಲಿವರ್, ಶಿಕ್ಕೆಕರ ವರ್ಗ ಮೂಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಯಿದೆಯು ಮಾನ್ಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು. ಪರಸ್ಪರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೋಂದು ಮಹಡಂತರವಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗದವರಂ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಬಹುದು

ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೀಂಬಲನಿದೆ. ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಬದಲಿಸಲಾರನು.

ಜಾತಿ:—

ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯು ನಮ್ಮೆ ದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನೊದಲು ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವ (ಗುಣ) ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯ (ಕರ್ಮ)ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣ, ಕೈತ್ರಿಯ, ವೈಕ್ಯಾಶಿದ್ವ ಎಂಬ ಜಾತಿಗಳು (ಇವುಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಗಳಿನ್ನು ವದು ಹೇಜ್ಯು ಉಚಿತ) ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಬೋಧಿಕ ಕೆಲಸವನ್ನು, ಕೈತ್ರಿಯರು ದೇಶವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ರಾಜವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ವೈಕ್ಯಾಶಿಯರು ವ್ಯಾಜಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಸೇವಾವೈತ್ಯಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳು

ಒಡೆದು ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಈಗ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕದೆ. ಮೊದಲು ಅಂತರ್ಜಾರ್ತಿಯ ವಿವಾಹಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಜಾರ್ತಿಯ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಆತಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು (ವರ್ಗವನ್ನು) ಬದಲಿಸಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಬಲದಿಂದ ಭಾರ್ಯೆಣಾದನು. ಆದರೆ ಇಂದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಯು ಆನು ವಂಶಿಕವಾಗಿ ಸಡೆದು ಬರುವದರಿಂದ ಒಬ್ಬಿಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಜನನವೇ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸಿಕ್ಕೆದೆ

ಲಾಭಗಳು:—

(೧) ಇದು ಶ್ರವನವಿಭಾಗದ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಿಷ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಧೀಗಿಂತ ಸಹಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥಾನ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ಜಾತಿಯವರು ಒಂದೇ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಆದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ್ಯದಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

(೨) ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಒಂದು ಸೀಳಿಗಿಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸೀಳಿಗಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗವು.

(೩) ಅವಕ್ಷಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ನೇರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಆ ಜಾತಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಭಿಮಾನ, ಸೇವಾಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ವಾಗ ಮುಂತಾದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

(೪) ಧರ್ಮವು ಉಳಿಯಲು ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗವು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ವೇಲೆ ಅನೇಕ ಪರಕೀಯರು ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಆಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿಯಲು ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವು.

(೫) ಕುಲವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿಡಲು ಮತ್ತು ವರ್ಣಸಂಕರವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿಲು ಇದರಿಂದ ನೇರವಾಗುತ್ತದೆ,

ಹಾಸಿಗಳು:—

(೧) ಆ ಆ ಜಾತಿಯ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಹಿತದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಪ್ರಾತ್ತದೆ.

(೨) ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿರಾತಂಕವಾದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತವೆ,

(೩) ಇದು ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೈವಾಸೂರ್ಯ ಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಯಾರವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾದ ಜನರ ಹಿತಾಹಿತಗಳನ್ನು ಅಲಪ್ಪಿಸಲುಡುತ್ತವೆ.

(೪) ಇದು ಜನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸದ್ಗಂಗಳಿದ್ದರೂ ಆವರಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಆಸ್ಪದವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗೆ ಕೆಳವರ್ಗದವರಲ್ಲಿರುವ ಬಾಧಿ ಮತ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊರೆಯದೆ ಹೊಗುತ್ತದೆ.

(೫) ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಫೋಡವಾಗಿದೆ.

(೬) ಇದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕ್ಷೇತನಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಮೀನಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ದರೆ ಮೀನಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭವಾಗುವಾಗಿದ್ದರೂ ಉಚ್ಚ ವರ್ಗದವರು ಈ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ.

ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಭವಿತವ್ಯ:—

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಾನಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವದರಿಂದ ಇದು ನಾಶಹೊಂದುವದೇ ಒಳತು, ಆದರೆ ಇದು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದೇ ಶ್ರೀಯೈಸ್ಕಾರವು. ಜಾತಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಾರೆದು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆಜ್ಜೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೂ ಅವನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಅನಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಲ್ಲದಾಗಬೇಕು. ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅವನ ಅರ್ಹತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಗಮನವನ್ನಿಂಯಬೇಕು. ಬೀರೆ ಬೀರೆ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಯಾವ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರಿ ದಚಾರ ವಿನಿಮಯ ವಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗಬೇಕು. ಹೃದಯಗಳು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಪರ ಸ್ವರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಜಾತಿಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಶಳಹದಿಯುಳ್ಳ ವರ್ಗಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ವರ್ಗರಹಿತವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟುವದು ಧೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಧೀಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ಕಲ್ಪನಾಸಾಮಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಶ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಸರಕಾರವು ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ

ಸರಕಾರವು ದೇಶದ ಒಂದು ಅವಕ್ಷೇತಾದ ಮಹತ್ವದ ಶಂಗವು. ಅದು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. ಅವನ್ನು ಸೂಲವಾಗಿ ಅವಕ್ಷೇತಾದ ಮತ್ತು ಐಜಿಕ ಎಂದು ಎರಡು ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು.

ಅವಕ್ಷೇತಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— ಇವು, ಸರಕಾರವು ದೇಶದ ಶಾಂತಿ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಷಕ್ರಮನ್ನು ತಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

i) ಪರಾಷ್ಟರ ಗಳ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಸುಫ್ಫಿನಿತಾದ ಸ್ಥಿರತ್ವ, ಹಡಗುಪಡಿ ಮತ್ತು ವೈಮಾನಿಕದಳ ಇವುಗಳ ಸಹಾಯ ನೀಡ ಸೇರವೇರಿಸುತ್ತದೆ.

ii) ಆಂತರಿಕ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯವಾದು, ಅವರಾಧ ಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದು, ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದು, ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾರ್ಯವಾದು, ದಂಗೆ ಮತ್ತು ಜಾತೀಯ ಕಲಹಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವದು ಇವು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಾನೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಸರಕಾರವು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಲಿವು ವಾದ ಪ್ರೋಲೀಸ ಪಡೆಯಿಂದ ಸೇರವೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಪ್ರೋಲೀಸ ಪಡೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಗೃಹರಕ್ಕು ದಳವೆಂಬ ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ಏರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ.

iii) ನ್ಯಾಯದಾನ:— ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇಲ್ಲವೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವದು. ಈ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಸರಕಾರವು ವಿವಿಧ ನ್ಯಾಯಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

iv) ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ನಡುವಿನ ಮತ್ತು ತಾಯಿತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸುವದು.

ಇಚ್ಛಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— ಹೃಕ್ಷಿರ್ಯಾ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯಲು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಆತನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ದೆಚ್ಚಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ.

i) ವಾಷಣೀಯೋಗ್ಯಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ:— ಆಯಾತ ಸಿಯಾಫ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಕರೆವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಾರಬಾನೀಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಪತ್ರ (licence) ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾದ ತಾರ್ಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ii) ರೇಲ್ಪ್ರೆ, ಅಂಚೆಖಾತೆ, ಬೆಲಿವ್ಯೇನ ಮುಂತಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

iii) ಸ್ವಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂತರ ಸರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಉರಿನ ಸ್ವಜ್ಞತೆ, ಬೈಂಧ್ಯಾಪಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

iv) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಾದರಿಯ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಸಾಗುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸರಕಾರೀ ಖಾತೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂತರ ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

v) ಬಡವರ, ದುರ್ಬಲರ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರ ಮೇಲ್ಪ್ರಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

vi) ದೇಶದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾಣತನದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒತ್ತಾಯದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

vii) ಮನರಂಜನೆಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಂತಿಗಾಗಿ ಉಪವನ, ಶ್ರೀಡಾಂಗಣ, ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಈ ಇಚ್ಛಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇ ಆವಕ್ಕಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಹಿತಿವೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವರ್ಗಿಕೆರಣ:— ಸರಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಯಿನಿವಾರಹಕ (Executive), ಕಾಯಿದೆವಿಧಾಯಕ

(Legislative), ನ್ಯಾಯಸಂಬಂಧಿಕ (Judicial) ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಿನಿವಾರಹಕ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತವು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದು. ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುವದು.

ಕಾರ್ಯದೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಗಳ ಸದೆನೆ ವ್ಯವಹಾರವು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯದೇಯನ್ನು ಮಾಡುವದು.

ನ್ಯಾಯಸಂಬಂಧಿಕ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ದೇಶದ ಕಾನೂನುಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾಡುವದು.

ಸರಕಾರದ ಅಂಗಗಳು (Organs of Government)

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸರಕಾರದ ಮೂರು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನು ಸರಿಸಿ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ನೂರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು

i) ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆ ii) ಕಾರ್ಯದೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆ iii) ನ್ಯಾಯಶಾಖೆ.

i) ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆ:—ಶಾಸನಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಸುವಾಗಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಅಮಲಿಸಲ್ಲಿ ತಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವದು ಇದನ್ನು ಕೊಡಿದೆ. ವ್ಯಾಪಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭಾವ ರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಲೀಕಾರರ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮಗ್ರ ದೇಶದ ಆಡಳಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ನುಂಡಲ. ಉದಾ:—ಜಕ್ಕನಿರ್ತಿ, ಗವ್ನರೇಜನರಲ್, ಪ್ರೈಸಿಡೆಂಟ್, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲ (Political Executive) ಎನ್ನು ತಾತ್ತ್ವಿಕ.

ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತೆಯ ಕೆಲಸವು ಬಲು ತೊಡಕಿಸುವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುರಿತ, ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಜನರು ಬೇಕು.

ಈ ಜನರು ಕೇವಲ ಮಾತನಾಡುವವರಿರದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ಕು ಕೆಲಸನಾಡುವವರು ಇರಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವವರೂ, ಒಂದೇ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವರೂ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕಾರ್ಯವನರೂ ಇರಬೇಕು.

ಕಾರ್ಯಗಳು:— (i) ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಕೆಲವೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಇಂಗ್ಲಿಂಡ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ) ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವ ಮುಂದುವರೆನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಸರ್ವಿಸ್‌ವ ಅಧಿಕಾರವು ಇದರ ಕ್ಷೇತ್ರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯದೇಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಸರಣ ಮಾಡುವದೂ, ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು (Ordinance) ಹೊರಡಿಸುವದೂ ಇದನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ.

ii) ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ, ಅವರ ಮೇಲ್ಮೈ ಚೆರಣಿ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಕೆತ್ತಿಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇದಕ್ಕಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

iii) ವರದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿಗಳೇಡನೆ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಯಥ್ವವನ್ನು ಸಾರುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇದಕ್ಕಿದೆ.

iv) ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಶಿಸ್ತನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವರಾಧಿಗಳಿಗೆ ದಯಾಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇದಕ್ಕುಂಟು.

ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರವು ಅನೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬನ (ಪ್ರೈಸಿಡಿಂಟ್) ಕ್ಷಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಇಂಗ್ಲಿಂಡದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅನೇಕ ಜನರ (ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ) ಕ್ಷಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು.

ಕಾರ್ಯದೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆ

ದೇಶದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಅಡಳಿತೆಗಾಗಿ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಶಾಖೆಗೆ ಕಾರ್ಯದೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— i) ದೇಶದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯದೇಹನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯದೇಹನ್ನು ಕಿತ್ತಿಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಅವನ್ನು ಸರಿಹೋಗಿವಂತಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ii) ಕಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅ) ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಉಪಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದು.

ಬ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತರಾವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವದು.

ಕ) ಶಾಸನ ಮಂಡಳದ ಅಧಿವೇಶನವು ನಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜಚಿಸುವದು.

ಡ) ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವದ ಅಸ್ತುವೆಂದರೆ ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ತರಾವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವದು.

iii) ಹಣಕಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಗ್ಗಿಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವದು ಇದನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ.

iv) ಜನಾವಳಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಬಂದ ಉಮೇದವಾರರ ಬಗ್ಗೆ ತಕರಾರುಗಳದ್ದರೆ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರ ವಿರುದ್ಧ ತಕರಾರು ಬಂದಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಕಾರಣಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದುವೇ ವರಿಷ್ಟು ನಾಯಕಾಲಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಇಂಗ್ಲಂಡೆದ ಮನ್ಯೇಯರ ಮನೆ (House of Lords)

ಇದರ ಅವಧಿಯು ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲವೆ ತೀರ ದೀಘಾವಿರಬಾರದು. ಅವಧಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಾರೂಢವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಇಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂತೆ ಅದರ ಅವಧಿ ಬಹಳವಿದ್ದರೆ ತುಸು ಕಾಲದ ನಂತರ ಅದು ಜನರ ಅದರ, ಮನ್ಯೇಯ, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಂತರ ಆದು ನಿಜವಾಗಿ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಲಾರದು. ಲಾಸ್ಪಿಯವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯದಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಗಳ ಅವಧಿಯು ಇದು ಪಷ್ಟ ಗಳ ವರಿಗೆ ಇರುವದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

ಒಂದು ಶಾಸನಮಂಡಲವಿದ್ದರೆ ಆದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಎಂತಲೂ (Unicameral system) ಎರಡು ಮನೆಗಳಿದ್ದರೆ ಇಮ್ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿ (Bicameral system) ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಾತ್ಮಕಾಗಿ.

ಇಮ್ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿ: - (Bicameral System)

ಲಾಭೇಗಳು:— i) ಕೆಳಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನವರಿರುತ್ತಾರೆ. ತರುಣರ ರಕ್ತವು ಬಿಸಿ ಇರುವದರಿಂದ ಆವರು ತಾರುಣ್ಯವ ಹುಮ್ಮಿಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ದುಡುಕಿನ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಂತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂಯಾರಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈಯೆಯ ಕೆಳಮನೆಯ ಅವಶರದ, ಆವಿಚಾರದ ಮತ್ತು ದುಡುಕಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ತಡೆಹಾಕುತ್ತದೆ.

ii) ಕಾಯದೆಗಳು ಕೆಳಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಲಿದೆ.

iii) ಚಂದ್ರಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವ ಇಡ್ಡ ಯೋಗ್ಯ ಜನರನ್ನು ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆವರ ಜ್ಞಾನಭಾಂಡಾರವನ್ನು ದೇಶದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉಸಂಯೋಗಿಸಲು ಅವಕಾಶವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

iv) ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದವಲುಗಳರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

v) ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೂ ಇಮ್ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಿನ ವದ್ದೆ ಒಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಳತು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಳಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ತತ್ವದವೇರಿಗೆ ಆರಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಮೇಲ್ಮೈಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪುಟ್ಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚುವದರಿಂದಲೂ

ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಫಟಕಗಳ ಹಿತರಕ್ಕಣಿಯು ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಫಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ದರ್ಜೆಯು ಸಮಾನವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾನಿಗಳು:— i) ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವು ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಯಿ ವಿಲಂಬವಾಗುವದರಿಂದ ಸರಕಾರದ ಭದ್ರತೆಯ ಮೇಲೆ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಗುಳಾಗುತ್ತದೆ.

ii) ಮೇಲ್ಮನೆಯಿರುವದರಿಂದ ಸಿರಫ್ಕೆವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಹಣವು ವೆಚ್ಚವಾಗುತ್ತದೆ.

iii) ಮೇಲ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವಿರೋಧಕರಾದ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿರುವದರಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಬಂದುದೇನೀಂದರೆ, ಮೇಲ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವಿಫೋಡಕವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿರುವದರಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ಷೇಳಿತ್ವವಾಗಿ ಕೆಳಮನೆಯು ಅವಸ್ಥೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಡೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಮನೆಗಳ ನಡುವೆ ತಿಕಾಳಿಟ್ ಹಂಟ್ ಬಗೆಹರಿಯದ ಬಿಕ್ಕಟ್ (Dead lock) ಗಳುಂಟಾಗಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ— ‘ಮೇಲ್ಮನೆಯು ಕೆಳಮನೆಯಂತೆಯೇ ಆಭಿವೃದ್ಧಿಪಟ್ಟಿರೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಅನಾವಶ್ಯಕವು; ಅದರ ಆಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ.’

ಚುನಾವಣೆ (Election)

ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಳ್ಳವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟುಗೆ ಮತದಾರ ಸಂಘ ನೆಂದು ಅನ್ನು ತಾತ್ತರೆ. ಮತದಾರ ಯಾಡಿ (electoral roll)ಯಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಹೆಸರುಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತದಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ (general electorate) ಮತದಾರನ ಜಾತಿ ಮತ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಸೆಲ್‌ನೇತರೆ ಮತ್ತದಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮುಸಲ್‌ನೇತರೆ, ಮತ್ತದಾರರ ಸೇರ್ಪಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯ ಮತ್ತದಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ (Communal electorate) ದಲ್ಲಿ ನ.ತದಾರನು ಆ ವಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವನಿರ್ಬಿಕೆಂದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕತ್ತವು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾಕರ ಕ್ಷಿತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಈ ಜಾತಿಯ ಮತ್ತದಾರರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತರಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈಂತುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಜಾತಿಯ ಮತ್ತಭೇದಗಳೂ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಾರ್ಥಾಯಿಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂಥಿಗಳನ್ನೇ ಇಸ್ತಿಯ ಆಗಷ್ಟೆ ಇನ್‌ನೇ ತಾರೀಖಿನ ಜಾತಿಯತ್ವ ತೀರ್ಣಿನ (Communal award) ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳು ಮುಸಲ್‌ನ, ಶ್ರೀಮಾತ್ತಿಯನ್‌ರಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿದ್ಲವ್ಯಾಪ್ತವು ಮುಂದೆ ಆದೇ ನರಹಡವು ಒಷ್ಟಂದದ (Poona pact) ಮೇರಿಗೆ ಆಸ್ತಿತ್ವದಿಗೂ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿದ್ದಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಒಷ್ಟಂದದಸ್ತ್ಯಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರು ವೋದಲು ಚುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಕಾದಿಟ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುರಂತೆ ಹೆರಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದುಳಿದವರಿಂದಲೇ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆರಿಯಾಳುಗಳು ಶಾಮಾಳ್ಕು ಚುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕುರಳ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದವನೇ ಆರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತದಾರ ಸಂಘ (Mixed Electorate) ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳು ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಜನರಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿದ್ಲವ್ಯಾಪ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚುನಾವಣಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತದಾರರ ಜಾತಿ ಮತಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಖಾಸುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದ ಕೆಲವು (Special Electorate) ವಿಶ್ವೇ ಮತ್ತದಾರ ಸಂಘಗಳಿನೆ. ಇದನ್ನು ಜನೀನದಾರರು, ಸ್ವಾಧಾರಸ್ಥಾಪ್ತಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇವುಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಿಫಸಿಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಘಟಿಫೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆದೊಗೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿ:— ಜನರು ಹೆರಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ

ಚುನಾವಣಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ೪೦ ಮು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿ ಹೋದ ಸದಸ್ಯರು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತಾವೇ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಚುನಾವಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯ ಲಾಭಗಳು:—

i) ಜನರ. ಮತ್ತು ಹುರಿಯಾಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಬಂಧವು ಬರುತ್ತದೆ.

ii) ಇಲ್ಲಿ ಲಂಚಗುಳಿತನಕ್ಕೆ ಅನ್ನೊಂದು ಆಸ್ವದವಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯ ಲಾಭಗಳು:—

i) ಮತ್ತದಾರ ಸಂಫುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದೊಂತೆ ಅನ್ನೊಂದು ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ii) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದೊಂತೆ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದರೂ ದೊಡ್ಡದಿರುವದಿಲ್ಲ

ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಯ ಹಾನಿಗಳು:—

ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಿಗಾಗಿ ಹೇಳುವ ಯುಕ್ತಿಗಳು ಶುದ್ಧವಾದವು ಗಳಿಲ್ಲ. ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಸು ಬೆಳೆದರೂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಗೊಂದಲವೂ ಮತ್ತು ಅನಾನುಕೂಲವೂ ಆಗಲಾರದು. ಮತ್ತದಾರ ಸಂಫುದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬೆಳೆಯಾದದೆಂಬ ಭೀತಿಯು ಆಸಮಂಜಸ ವಾದುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಅವೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ ನ್ಯೂಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತದಾರರ ಸಂಫುಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದರೆ:—

i) ಜನರು ಮತ್ತು ಹುರಿಯಾಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಬಂಧವು ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ.

ii) ಮತ್ತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಪರಿಮಿತವಿರುವದರಿಂದ ಲಂಚಗುಳಿತನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ವದವಿರುತ್ತದೆ.

iii) ಮತ್ತದಾರರ ಸಂಕ್ಷೇಯ ಕರಿತಿತವಿರುವದರಿಂದ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಲ್ಲಿಗ್ಗಿಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ್ನು ಬೀರಿ ಎಷ್ಟೀಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ತೀರ್ಣ ಅಯ್ದೋಗ್ಯರಾಂ ಜನರು ಅಡಿಸಿ ಬರುವದುಂಟು.

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರು

ಇಕ್ಕೆಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಆದರೆ ದೇಕದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರೆನ್ನು ವರು. ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಾಜಕೀಯ ಇಲ್ಲವೆ ಜಾತಿಯವರಾಗಿರುವದು.

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಇಲ್ಲವೆ ಜಾತಿಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಅವರ ಸಂಕ್ಷೇಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಬೇಕೆಂದೇ ಎಂಬುದು.

ರಾಜಕೀಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಕೆಲವೇಂದು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಾದಿದು ವದರಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಲಾಭಗಳಾಗುತ್ತದೆ.

i). ಶಾಸನಮಂಡಳಿಗಳು ಜನತೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿ ಸುವ ಕನ್ನಡಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಾಸನಮಂಡಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯವು ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಫ್ತನವಿರಬೇಕು.

ii) ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರು ಅನೇಕ ಮತ್ತದಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿದ್ದೇಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಫ್ತನಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟೇನೇ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಆರಿಸಿ ಬಂದು ಅವರ ಹಿತಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾನಿಗಳು:— i) ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಳಿಗೆ ಸದಸ್ಯರು ಇರುವದರಿಂದ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಂತಿಗಳು ಸುಸಂತ್ರಾಂತಿಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ii) ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಪಕ್ಕಗಳು ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಳು ಇರುವದ ರಿಂದ ಸಂಮಿಶ್ರ ಸರಕಾರವನ್ನು (Coalition Government) ಸಾಫ್ತನಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಮಿಶ್ರ ಸರಕಾರವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬದಲಾಗುವದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲಾರದು.

iii) అల్పసంబ్యాకెరిగాగి వితిష్ట స్ఫేంగళన్ను కాయ్దుచువక రింద ఆవరు యావాగలూ అల్పసంబ్యాకరాగియేఁ ఉళయలు ప్రయు త్విసుత్తారే. ఒకసంబ్యాకరు ఆవర మనస్సన్ను బదలిసువ ఎష్టే ప్రయత్నపట్టిరూ ఆదు నిష్టుయోజకవు.

iv) సంబ్యియ ప్రమాణదల్లి స్ఫేంగళన్ను కాయ్దుచువ పద్ధతి యింద చునావళేయు ఒవళేఁ తొడకినది మత్తు నేళ్ళుయ్యి ఆగు త్తదే. మత్తు ఆ పద్ధతియు మతదారసిగే దిగ్భుమేయన్నంటు మాడుత్తదే.

జాతీయ అల్పసంబ్యాకెరిగాగి స్పుతంత్ర మతదార సంఘగళన్ను స్థాపిసి ఆవరిగే కెలవు వితిష్ట స్వానగళన్ను కేసిచువదరింద ఆ జాతీయ హితరక్షణియాగువదిందు తిళదు ఆ పద్ధతియిందలేఁ ఆ సమస్యేయన్ను ఎదురిశలాగిత్తు ఆదరి ఈ పద్ధతియు కేవల హిందు స్వానద వ్యేశిష్టువాగిద్దు బేరే దేశగళల్లి కండుబరువదిల్ల. ఈ పద్ధతియింద హానిగళేఁ హేచ్చుగి ఆగుత్తవే. హేగెందరే.

జాతీద్వీషప్ర హేచ్చుగి, రాష్ట్రియతీయ భావనీయు అలిదు హోగుత్తదే. ప్రతియాందు జాతీయవరు దేశహితవన్ను లక్ష్మీచ్చే తారది తమ్మ జాతీయ హితచ్చుగి హేణపుత్తారే. పాచిస్త్రానశ్శాగి బేండికియు ఈ పద్ధతియల్లియేఁ ఉగమవాయితు. పరస్పరరల్లి సహ కార, స్మీతి మత్తు సహానుభూతి ఇల్లదంతాగుత్తవే. ఈ జాతీయ విషముతీయు తిళవళికేయుళ్ళ ముఖండరన్ను కూడ ఆవరిసుత్తదే. తత్త్వరిణామవాగి జాతీయు గలభిగళు మేలింద మేలే దేశదల్లి ఏళుత్తవే. ఒచ్చెనమేలే ఆదు రాష్ట్రచ్చే విఫోకిషవాదుదూ మత్తు ప్రజాప్రభుత్వ తత్త్వచ్చే విరుద్ధవాగియూ ఇరువదరింద జాతీయ దుష్టరిణామగళు చిరకాల ఉళయువంతి మాడుత్తదే.

ఈ అనిష్టగళన్ను తప్పిసువదక్కాగి కెళగిన ఉపాయగళన్ను క్షేకొళ్ళబముదు:— i) అల్పసంబ్యాకెదు స్పుతంత్ర మతదార సంఘ

ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೋರಾಡದೆ ಒಹುಸಂಖ್ಯೆ ಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಬೇಕು.

ii) ಫೋಟನೆಯ ಮೂಲಕನೇ ಆಲ್ಟಿಸಂಖ್ಯೆ ಕರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣದಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಮಿಶ್ರ ಮತದಾರ ಸಂಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಕೆ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಆಲ್ಟಿಸಂಖ್ಯೆ ಕರು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಬೇಕು.

iii) ಆಲ್ಟಿಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಸಾಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯೊಳಗಿನ ಆಲ್ಟಿಸಂಖ್ಯೆ ಕರ ಪಕ್ಕದ ಬಹುಮತದ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯೆಲ್ಲಿ ತೆರಬೇಕು.

ನ್ಯಾಯಶಾಖೆ (Judiciary)

ದೇಶದ ಕಾನೂನುಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಶಾಖೆಗೆ “ನ್ಯಾಯಶಾಖೆ” ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ಇದು ಮುಹುರ್ಮತವಾದ ಸರಕಾರದ ಅಂದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಗರಿಕನ ಹಿತಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರಾಧಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:— i) ದೇಶದ ಕಾರ್ಯದೇಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಅವನ್ನು ತನ್ನ ದುರಿಗಿ ಇದ್ದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನಿಷ್ಪತ್ತನಾತವಾದ ತೀವ್ರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ii) ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರು ಕೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಣಯಗಳು, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದೇಗಳಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

iii) ಅವರಾಧಿ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞ (Injunction) ಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ.

iv) ಆಲ್ಟಿಸಂಖ್ಯೆ ಅಸ್ತಿಯ ನೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಪಾಲಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರು ಹಿಂದೆ ಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಶಾಮ್ಲ ಯಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಕೆಲವು ಸಂಸಾಧನ ಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾದೆ. ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರು ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ, ಬಿಧಿವಂತರೂ, ಸುಸ್ಥಭಾವಿಗಳೂ, ನಿಷ್ಪತ್ವಪಾತಿಗಳೂ, ನಿರ್ಣಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಳ್ಯವರೂ ಇರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಅಸೀರ ಸಹಾಯ ಕೂಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಜ್ಞಾರರು ಮತ್ತು ಅಸೀಸರರು:

ಫೋಜದಾರಿ ಅಟ್ಲಿಗಳನ್ನು ಸದೆಸುವಾಗ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಿಗೆ ಜ್ಞಾರರ ಇಲ್ಲವೇ ಅಸೀಸರರ ಸಹಾಯವು ಕೂಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕಾರ್ಯದೇಗಳಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಿದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಬುಧಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಖಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಾಧಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶೀರ್ಷಿನ ನಿಷ್ಪತ್ವಪಾತತನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಂಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯವಾದ ನ್ಯಾಯವು ದೊರಕುವದೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾರರ ಇಲ್ಲವೇ ಅಸೀಸರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಷಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಇ ಇಲ್ಲವೇ ಉ) ಹೀಗೆ ಅಸೀಸರ ಜನರ ನಿರ್ಣಯವು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರನ ಮೇಲೆ ಬಂಧನಕಾರವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾರಿ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಂಧನಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಜ್ಞಾರಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಆದರಂತೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೂನೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಆ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ನೇರುಕೊಂಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ (Separation of Powers)

ಮೊದಲು ಮಾರ್ಗ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು (ಕಾರ್ಯಕಾರಿ, ಕಾರ್ಯದೇ, ವಿಧಾಯಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ) ಒಬ್ಬನ ಕ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

(ಖಾದಾ:—ಅರಸ) ಇದರಿಂದ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಹದ ಇಕ್ಕೆವು ಖಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸರಕಾರವು ಮಾನವನ ಶರೀರದಂತೆ ಒಂದು ಏಕವಾದ ಸಂಸ್ತೇಯಿದ್ದ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಶಾಶ್ವತಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಇವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಆಧುನಿಕಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ನಡೆಯಿಸುವುದು ಬಹಳೇ ತೊಡಕೆನಡಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬನಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೂತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇದು ಒಂದು ತರಹದ ದಬ್ಬಳಕೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬೇಕ್ಕಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಖಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಆಳಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಅದರೆ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೆರೆಹೊಡೆದು ವಿಂಗಡಿಸುವದು ತೀರ ಆಸಾಧ್ಯವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ನಿರ್ಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಅಧ್ಯಾರ್ಥಿ ಜಿ

ರಾಷ್ಟ್ರವೂ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಂತ್ರವೂ

ರಾಷ್ಟ್ರ:—ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ, ಸ್ವತೆಂತ್ರವಾದ, ಬಾಹ್ಯ ಒಂಧನಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದ, ಸುಖವಸ್ಥಿವಾದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಧೀಯರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಳ್ಳಿ ಜನರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದೆನ್ನುವರು.
ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ:—

i) ಪ್ರದೇಶ:—ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಲೆದಾಡುವ ತಂಡಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಲಾರವು. ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಬೀಕಾದರೆ ಜನರು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಪ್ರದೇಶದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಷ್ಟೂಂದು ಮಹಕ್ಕೆದ್ದಲ್ಲಿವಾದರೂ ಅದು ಬೆಳೆಯುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಿರಬೇಕು.

ii) ಜನವಸತಿ:— ಜನವಿಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಲಾರದು. ಜನನೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವಾಳ. ಆದರೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಇಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಕ ಸ್ಥಿರತೆಯು ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗುವಷ್ಟು ಮತ್ತು ಪರಜಕಾರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವಷ್ಟು ಅದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಬೇಕು.

iii) ಸರಕಾರ:— ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮತ್ತು ಅರ್ಥಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಗಿಗಲಾರರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಹೀಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಊಡೀರಿಸುವ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಕಾರಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸರಕಾರವನ್ನು ವರು. ಸರಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವು.

iv) ಸಾರ್ವಭೋಮತ್ವಃ:—(Sovereignty) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧಿಕಾರವು ಸರ್ವಶ್ರೀಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಹೊರಗಿನವರು ಆದರವೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡಿಸಲಾರಲು. ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಲಿ, ಸಂಘಸಂಸ್ಕ್ರಿಗಳಾಗಲಿ, ಆದರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳಿರುಲಾರವು. ತಮ್ಮ ಹಿತಾಹಿತದ ಕೆಲ್ಲನೇಯನ್ನು ಬದ್ದಿ ಟ್ಯೂ ಎಲ್ಲರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳ ಹಿತಕ್ಕೆ ಅತಿಲಾಂತಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತವೇ ನೇತ್ತಿ. ಮತ್ತು ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಜೊಗಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು, ಮೀರಿದವ ಇಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಅವರಿಮಿತವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಖಾಪಯೋಗಿಸಿ, ಮರಣದಂಡನೆ, ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಜಪ್ತಪಾಡುವದು, ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುವದು, ಮಂತಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂಳಿರ ಅಗಷ್ಟ ಗಂ ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವವು ದೊರೆತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳೂ ಆದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಗೆ ಆದರಲ್ಲ ‘ಸಾರ್ವಭೋಮತ್ವ’ ಅಂಶವು ಇಲ್ಲದಿರಿಂದ ಆದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಅಂಶವು ಕಂಡ ಬಂದುದರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತ್ರಾನವು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಃ:— ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಿರಬೇಕು. ಸರಕಾರವು ಆ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿಯದೊಂದು. ಆದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಹತ್ವವಾದ ಫಟ್ಟಕ. ಆದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಧೂರ್ಮಣಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಆದರ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಯಂತ್ರ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜ್ಯಫಂಟನೆ (Constitution)

ರಾಜ್ಯಫಂಟನೆಯೆಂದರೆ ಸರಕಾರದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕೆರ್ಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಮಹತ್ವದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು. ಇದು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಜನರು ಇವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಜನರ ಹಿತ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಾಧನವು.

ಲಿಖಿತ ಮತ್ತು ಅಲಿಖಿತ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಃ—

ಫೋಟನೆಯ ಮಹತ್ವದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಅನ್ವಯ ಇನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆ ಫೋಟನೆಗೆ ಲಿಖಿತ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆ ಎಂದು ಹೇಶರು. ಹೀಗೆ ಬರೆದಿಡುವದರಿಂದ ಕಂಕೆಗೆ ಆಸ್ತಿದವು ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಲಿಖಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಬರೆದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ರೂಢಿಗಳು, ಪ್ರಾಂತ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ (Precedent) ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರ ನಿಣಾಯಗಳು ಇವೇ ಆಧಾರಗಳು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಂಡ ದಲ್ಲಿ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಡೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಿಖಿತ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲಿಖಿತವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಫೋಟನೆಯು ಎರಡೆರ ಸಂಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರದಾನ (Rigid) ಮತ್ತು ಶಿಧಿಲ (Flexible) ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆ

ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮನೋದೇಂಬ ಕ್ರಮದಂತೆ ಬದಲಿಸಲು ಬಾರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸುದುಷ್ಟಿರವರ್ತನೆಯ (Rigid) ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯೆಂತಲೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಸುಲಭವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಿಸಲು ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವರಿವರ್ತನೆಯ (Flexible) ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯೆಂತಲೂ ಅನ್ನು ವರು. ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನಾದ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯು ಅನೇ ಬಗೆಯದೂ ಮತ್ತು ಅವೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೆಯು ಇನೇ ಬಗೆಯದೂ ಇವೆ. ಲಿಖಿತ ಮತ್ತು ಸುದುಷ್ಟಿರವರ್ತನೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಉತ್ತಮವಾದವುಗಳೆಂದೂ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಸರಕಾರದ ಪ್ರಭೇದಗಳು:—

ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅರೆಸ್ಟ್ರಾಟೆಲನು. ರಾಜ್ಯಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು

ವಹಿಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಇವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದನು.

ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿ) ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರ ಗಳಿಧರೆ ರಾಜಸ್ವಭುತ್ವವೆಂತಲೂ, ಕೆಲಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮರಾಜೀವಂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ) ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳಿಧರೆ ಉತ್ತಮರ ಪ್ರಭುತ್ವವೆಂತಲೂ ಒಹುಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ (ಪ್ರಜೀಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ) ಸೂತ್ರಗಳಿಧರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂತಲೂ ಸರಕಾರವನ್ನು ವಿಗೇಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದವರು ಪ್ರಜೀಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸದೆ ಸ್ವಾಧೀಕಾರಿಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಖರಬೆಂದಿಗಿಸಿದರೆ ವೇಲಿನ ಮಾರು ಪ್ರಭೀದಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ದಬ್ಬಾಳಿಕ (Tyranny) ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವ (Oligarchy), ಮತ್ತು ದೊಂಬಿಯ ಪ್ರಭುತ್ವ (Mobocracy) ಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ರಾಜ್ಯಪ್ರಭುತ್ವ:— (Monarchy) ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈತನೇ ರಾಜನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆರಸೋತ್ತಿಗಯು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ಜುನಾವಣೆಯಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆರಸೋತ್ತಿಗಯು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಿಗುವದೇ ಹೆಚ್ಚು. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವು ನಿರಂಕುಶ ಇಲ್ಲವೆ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ನಿರಂಕುಶ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಸರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯದೇಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮರ್ಯಾದಿತ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಇವು ರಾಜ್ಯಘಟನೆಯಿಂದ ಮರ್ಯಾದಿಕಾರಿಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆತನು ಸಿಂಹಾಸನಾರ್ಥಿನಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆರಸನು. ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವು ಜನರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಲಾಭಗಳು:— ಇದು ಪ್ರಾಕ್ನವಾದ ಪದ್ಧತಿ. ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಜಾಣ್ಯೆಯಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಪತ್ತ

ಪಾತೆನದಿಂದಲೂ ಆಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡಿಸಲು ಅನುವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಾಡಿ ಶಿಶೀಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಗತವಾದ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಧೋರಣೆಯಿಂದುತ್ತದೆ.

ii) ಯೋಗ್ಯ ಆಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಆವರ ಮುಖಾಂಶರ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

iii) ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಧಿಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಆಸಂಕ್ಷೇಪ, ಕಲಹ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದೂರವಾಡಿ ಒಕ್ಕಪ್ರಿನಿಂದಲೂ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸುಸಂಗತವಾದ ಒಂದೇ ಧೋರಣೆಯಿಂದಲೂ ಜನರನ್ನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಹೆಚ್ಚಿಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

iv) ಆಡಳಿತೆಯ ವೆಚ್ಚೆನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ.

v) ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಿಕ್ಕಪ್ರಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಶ್ವೇತ್ಯಕ್ರಿಕ ವಚನಸ್ವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರರಾಜರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಬಂದ ವಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಂಬಹುದು.

ಹಾನಿಗಳು:— i) ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಲಾಭಗಳು ರಾಜನು ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತವೆ ರಾಜನು ತಿಳಿಗೇಡಿಯೂ, ಆಧಿಕಾರ ಲೊಲುವನೂ, ಸ್ವಾಧೀನರಾಜುಣೂ ಇದ್ದರೆ, ಯಾವ ಲಾಭಗಳೂ ಲಭಿಸದೆ ಕೇವಲ ಹಾನಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ii) ರಾಜ್ಯದಾಡಿಶಿಶೀಯು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಸಾಗಿದರೂ ಆದು ಒಕ್ಕೆಯು ಸರಕಾರವಾಗಳಾರದು. ಜನರ ಆಶೀ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಕ್ಕೇ ಸರಕಾರವಾಗಬಲ್ಲದು.

iii) ರಾಜಕ್ಕೆಯು ವಂಶವರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವವರೆಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕೆಯವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಸಂಶಯದ ಮಾತ್ರ. ಅನೇಕ ಸಲ ದುಷ್ಪರೂ ಕೂರರೂ ಆದ ಆರಸರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವದುಂಟು.

ಉತ್ತಮರ ಪ್ರಭುತ್ವ:—(Airstocracy) ಉಚ್ಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇಲ್ಲನೆ ಸಿರಿವಂತರಾದ ಇಲ್ಲವೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಉತ್ತಮರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಲಾಭಗಳು:—i) ಇದರಲ್ಲಿ ಯೋಂಗ್ಯಾತೆಗೆ ಹಾಗೂ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶ್ನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು. ಬಹು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮರಾದ ಕೆಲವೇ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ii) ಇದು ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದವರೇ ಉಚ್ಚಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಇವರ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನೇ ಇತರರು ಪಾಲಿಸುವ ದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿತವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

iii) ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಂಗ್ಯಾ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಲೋಕರೂಪಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ

iv) ಉತ್ತಮರು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವಾಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಅವಸರದ ಮತ್ತು ದುಡುಕಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿದ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

ಹಾನಿಗಳು:— i) ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮರಾದವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವದು ಬಹಳ ಬಗಿಯಾದ ಕೆಲಸ. ಎಷ್ಟೋ ಸೆಲ ಉತ್ತಮರೆಂದು ತೋರುವವರ ಹೈದರಾವಾದದ್ದೇ ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ಮೋಸ, ಕಾಪಬ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ದುಗುಣಗಳ ತವರುಮನೆಯಾಗಿರಬಹುದು.

ii) ವೊದಲು ಉತ್ತಮರಾಗಿದ್ದವರು ಅಧಿಕಾರವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತಮರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವರೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಅವರು, ಸ್ವಾಧ್ಯ, ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸೇ, ಮುಂತಾದ ದುಗುಣಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ದೊರೆತೆ ಅಧಿಕಾರದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ವರಾಡುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು.

iii) ಶ್ರೀಮಂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಣವಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರೆಂದ ರೆಂತಲ್ಲ. ದುಡ್ಡಿನ ಬಲದಿಂದ ಅವರು ಬೇಕಾದ ದುರಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

iv) ಇದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ದಿಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೇ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಲಕ್ಷ್ಮಿಸಲ್ಪದುತ್ತದೆ.

ಡೆಮೊಕ್ರಾಟಿಕ್ ಡೆಮ್ಯಾಕ್ಯೂಲಿಟ್ (Democracy):— ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೇಂದರೆ, ಜನತೆಯು ಕ್ಯಾರ್ಯಲೀಯೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಗೆ ರುವ ಸರಕಾರವು. “ಜನತೆಗಾಗಿ ಜನತೆಯಂದಲೇ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಡುವ ಜನತಾ ಸರಕಾರವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ” ವೇಂದು ಜಗದ್ದಿಖ್ಯಾತ ಅಭಾವಕವರ್ತ ಲಿಂಕನ್‌ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (Government of the people by the people and for the people) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸೌಖ್ಯವು ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು; ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸ್ವದವಿರಬೇಕು. ಎಂಬ ತತ್ವಗಳೇ ಇದರ ಕಳಹದಿಯು. ಆದು ಸಮತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನಿಗೆ ತನಗೆ ಹಿತವಾವು ದೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಳುವವರೂ ಮತ್ತು ಆಳಲ್ಪಡುವವರೂ ಪ್ರಜಿಗಳೇ. ಪ್ರಜಿಗಳು ಉಚ್ಚಾರಾದ ರಾಜನೀತಿಯ ಮಟ್ಟೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯೆಶಸ್ವಿಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಆವಶ್ಯಕ.

i) ನಾಗರಿಕನ ಪಾತ್ರ:— ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಜನತೆಯಂದಲೇ ಚುನಾಯಿತವಾದ ಸರಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರಕಾರವು ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರಿವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಹತ್ವರವಾದ ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಒಳ್ಳೆ ದಕ್ಕಿತೆಯಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಮತದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕು. “ಹನಿ ಹನಿ ಕೂಡಿದರೆ ಹಳ್ಳ” ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಯಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ಯೋಗ್ಯ ಉನ್ನೇಷವಾರರಿಗೆ ಮತಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ್ತೆ, ಅಹಂತೆಯಾಗ್ಗ ಜನರೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ನಾನು ಮತಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು, ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು, ನನ್ನ ಒಂದು ಮತದಿಂದ ಏನಾಗುವದಿದೆ ಮುಂತಾದ ಮನೋಭಾವವು ಅಳಿಯಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತಕೊಂಡು ಅವೊಳ್ಳಬಾದ ಬೆಲೆಯಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಜನಾನ್ಯಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ

ಕಾರ್ಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಿಹಿಫಲಗಳು ದೊರೆಯಲಾರವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರನು ತನ್ನ ಮತದ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಹೊಣಿಯನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತಾರ್ಥಿಸಿದು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೇರವೇರಿಸಲು ಅಣಿಯಾಗಬೇಕು ಅಂದರೆ ಹಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸೌಖ್ಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಲಭಿಸುವದು.

(ii) ಪರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

(iii) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಜ್ಞಾನ ಜನರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕು.

(iv) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ದ್ವಾರಾಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

(v) ಬೆಸಿ ಪ್ರಸಾದರು ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ, ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜವಲ್ಪಿದ ಜೀವನವರು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ. ಪ್ರಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಿತ್ತು ತೆ, ಸಹಕಾರ ಬುದ್ಧಿ. ಸ್ವೀಕಾರಕಾರ್ಥ, ತಾವೇ ಆಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಪಾದನಾದ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದೇಚ್ಚಿಗಿ ಸಾಂಜಸೆನೇ, ಇವೇ ನೇಡಲಾದ ಪ್ರಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಡಿಗಲ್ಲಾ. ಲಾಭಗಳು:—

(1) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಜನತೆಯ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವುದೊರಕುತ್ತದೆ.

(2) ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡಗಳ ಹಿತಾಹಿತಗಳು ಉತ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಂಬಿಕಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೂ ಮಾನ್ಯತೆಯು ದೊರಕುತ್ತದೆ.

(೬) ಸರಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರದ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಲು ಭಾವನೆಯು ಅಳಿದು ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಸದುವ ಯೋಂಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

(೭) ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರಕಾರವು ಅಷ್ಟೋಂದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಉರುಳಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ.

(೮) ಇದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಗಳ ಗಳು ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತವೆ. ನಾಗರಿಕನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಳ್ಳನವಾಗಿ ಆವನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗ್ರತ್ತೆಯೂಂಬಾಗುತ್ತದೆ.

(೯) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವದರಿಂದ ಆವನಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಪೂರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

(೧೦) ಇದು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಸಹಿಷ್ನುತ್ತೀ, ಪ್ರೀತಿ, ಸೇವಾಬುದ್ಧಿ, ತ್ವಾಗಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

(೧೧) ದೊಡ್ಡ ಹಿತಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಿತಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಲು ಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾನಿಗಳು:—

(೧) ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಸಮಾನರಿರುವದಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಿನ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ ನಿಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅಸಮಂಜಸವಾದುದು.

(೨) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಆಳಕೆ, ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗುವ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

(೩) ದೇಶಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪರರಾಷ್ಟ್ರಧೋರಣೆ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಸರದ ನಿರ್ಣಯನನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅಸಮಾನ ವಿರುತ ದೇ.

(ಕ) ಇದರಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿತಿಗಂತ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಮೂಲಿಕರ ರಾಜ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಖಗ್ರವಾದಿಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಡಾಸಾಭಾವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮತ್ತು ತಿಳಿಗೆಡಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದು ಹಾಸ್ಯಾನ್ವಯದಾಗಿ.

(ಎ) ಚುನಾವಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾವ್ಯೇಚ್ಯೇಕಗೊಳಿಸುವ ಭಾವಣಾಗಳಿಂದ ಪ್ರೀರಿತರಾಗಿ ಜನರು ಅಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಮತಕೊಡುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು.

(ಒ) ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಮರಿಯಾಳುಗಳು ಜನರಿಗೆ ಹಣದ ಆಸೆ ತೊರಿಸಿ ತಾವು ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಆರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರು ನಿಜವಾಗಿ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಆಗಲಾರರು.

(ಆ) ಪಕ್ಕ ಸಂಗಡಗಳ ಎಲ್ಲ ಅನಿಸ್ತುಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ತಲೆಮೀತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸರಕಾರದ ವರ್ಗೀಕರಣವು ಆಧುನಿಕ ಯುಗಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ಯಯಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳೇ ಬದಲಾಗಿದೆ, ಹಿಂದಿನ ನಗರದೇಶಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎದುರಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಗಡುಂಜಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೊರಿನೆ. ಮೇಲಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಂಪ್ರದಾಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇರಿಗೆ ಸರಕಾರವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವದು ಸಮಂಜಸವಾಡುವದಲ್ಲವೇಂದು ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಆಧುನಿಕ ಸರಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭುತ್ವ (Autocracy) ಮತ್ತು ಜನತಾ ಸರಕಾರ (Popular Government) ಎಂದೆ ಏಧಾಗಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಭುತ್ವ ವದ್ದತ್ತಿಯು ನಿರೆಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನತಾ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಜೊಡಿಗಾರ ಅಥವಾ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಅಥವಾ ಸಚಿವಾಯೈತ್ತ (Cabinet) ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ (Presidential) ಸರಕಾರ ಎಂಬ ಅವಂಶಪಾರ್ಥಿದಗಳಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರಗಳನ್ನು ಏಕೀಕೃತ (Unitary) ಹಾಗೂ

ಸಂಖ್ಯೆಕ್ಕೆ (Federal) ಸರಕಾರಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಗಳ ಸರಕಾರ (Bureaucratic) ಮತ್ತು ಲೋಕಸ್ಪಿಯ (Popular) ಸರಕಾರ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು.

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ (Dictatorship)

ಯಾವಧಾರದೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ರಾಜಕೂಟಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೀಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನಬುದಂಡಂತೆ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುವರು. ಈ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ತನ್ನ ಭಾಷುಬಲದಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಡೆದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಲವೇಂದು ಸಲ ಜನರೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಆರಿಸಿ ಆತನ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ಒಷ್ಟಿಕೊಂಡು ಆತನ ಹೇಳಕೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತನೇ ಪರಮಾರ್ಥಕೆಯೆಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಜನಕೆಂಬು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮನ್ನಾಣಿಯಲ್ಲ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಅಂದಿಂದೇ ವೇದವಾಕ್ಯ ಮಾಡಿದೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಎಲ್ಲರೂ ಆತನ ಅಜ್ಞಾಯನ್ನು ಶಿರಾ ಮನ್ನಿಸಿ ಅದರಂತೆ ವರ್ತಿಸಲೇಬೇಕು.

ಉಭಾಗಗಳು:—

(ಗ) ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳು ಒಟ್ಟೇ ಅಜ್ಞಾ ಕಟ್ಟು ತನೆದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಯಾದ್ದನಿರ್ವಹಣ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇತರೆ ವಿಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸರ್ಕಾರವೇ ಹೆಚ್ಚು ಜೀನಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲದು.

(ಾ) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ತರಲು ಹಗಲಿರುಳು ಹೇಣಿಸುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಟ್ಟಿರ, ಮುಸೆಂಜಿನಿ ಕರ್ಮಾಲವಾಶಾ ಇವರೇ ಉದಾಹರಣೆ.

(ಇ) ಯಾದೆಂಬೇತ್ತರೆ ತಲೆದೊರುವ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಿಟ್ಟು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲರು. ಗ್ರಾಮ-ಗಳ ರಿಳಾದ ಮಹಾಯಾದ್ದಿದ ತರುವಾಯ, ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಆರ್ಥಿಕ ದುರ್ಭಿಕೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಜನತಾ ಸರಕಾರಗಳು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ತತ್ತ್ವರಿಸಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ವಿಷಯ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಟ್ಲರನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇಮ್ಮನಿಗೆ ಉಜ್ಜ್ವಲನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿನು.

(೪) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತ್ಯೇಸಿರು, ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯು ವನೂ ಅಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಪದಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಕ್ತನಿರುತ್ತಾನೆ.

ಹಾನಿಗಳು:—

(೧) ನಾಗರಿಕನೆ ಸಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸೈರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ವಿಫೋಡಕವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ವರ್ತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆವರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಆ ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ನಿಮ್ಮಾಲನಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಧಿಕಾರವನ್ನೇ ಪ್ರಸಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಸರ್ಕಾರದ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಆದರೆ ಪ್ರೀಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗುವದು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಾವು ಕೈಗೊಂಡ ಧೋರಣೆಯೇ ಉಚಿತವಾದುದೆಂದು ಅಲ್ಲದ ಸ್ಲಾಜ ಯುಕ್ತವಾಗೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜನತೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಗೆ ಹಾಕಿದೆತಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಜನತೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗೇನ್ನು ಲಭಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಆವನ್ನು ಶುರೂಕೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಪ್ರಮಾಣೀಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇರಬಹುದು. ಈವರೆ ಅವನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿವನ್ನು ಸಹಾಯ ಮೇಲೆ ಈ ವಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಅಳವುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಹೇಳು. ವಿಧ್ಯಾತ್ಮಕಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಾರ್ಶಿಕ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಾಳಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಗೆ ಆಸ್ತಿದವೇ ಇಲ್ಲವಿರುತ್ತಾ ರಿಂದ ರಾಜ್ಯವದ್ದತಿಯಕ್ಕೆ ಇಂಥಾ ಮಾತ್ರ ಅವಿಕ್ಷ್ಯಗಾಗು ತಲೆ ವತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

(೪) ಒಬ್ಬ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸ್ತು ಇವರೆಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರಬಹಾರಿ. ತನ್ನ ದೇಕವನನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಸರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ

ಆತನೆ ನೆಂತರೆ ಬರುವ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಅವನೆಂತೆಯೇ ಯೋಗ್ಯನಿರುವ ನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೊಣಿಗಾರ ಸರಕಾರ (Responsible Government)

ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಣಿಗಾರ ಸರಕಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜನರ ಆತ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಡೀರುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯದಾಡಲೆತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮನ್ಯ ಕ್ಷಣಿ ದೋರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

(೧) ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಮಂಡಳವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಸನ ಮಂಡಳ ಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೊಣಿಗಾರನಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಶಾಖೆಗಳು ಒಮ್ಮೆನಿಸಿನಿಂದು ಕಾರ್ಯಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತಭೇದವಾದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು. ಶಾಸನಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲಾಸ ವಿರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರು (ಮಂತ್ರಿಗಳು) ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರಬಲ್ಲರು. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೇಳಬದರಿ ಕಾಯ್ದೆ ವಿಧಾಯಕ ಮಂಡಳವು ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಪ್ಪೆ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

(೨) ಕಾರ್ಯದೇ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಡುವ ಮತ್ತದಾನಾ ಧಿಕಾರವು ಪ್ರಜಿಗಳಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಮಂಡಳವು ಜನತೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಗೊಳಿಸುವಂತಹದಿರಬೇಕು.

(೩) ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆಗಳ ಮಂದರ ವಾದ ವಿಲನೆವಿರಬೇಕು.

ಉದಾ:— ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಶಾಸನ ಮಂಡಳದೊಳಗಿನ ಬಹುವಾತ ಪಕ್ಷದ ಮುಖಿಂಡನಾಗಿದ್ದು ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಶಾಸನ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರಿಗುವರು. ಇವರೇ ಮಹತ್ವದ ಮಹಾದೇಗಳನ್ನು

సిద్ధగోళిసి శాసన మండలగళల్లి పాశుమాదిసుత్తారే. ఈ రీతి యాగి ఎరడూ శాఖీగళ సుందరవాద మిలనవాగుత్తదే.

(అ) మంత్రమండలమై సామూహిక హోణిగారిచేయ తక్కుడ మేలి కెలిసమాడుత్తదే. మంత్రిగళు కూడియే ఆధికారదల్లి బచు త్తారే. మత్తు కూడియే ఆధికార బిట్టు హోగుత్తారే. ఎల్లరూ ప్రతియోబ్భును కెలిచక్కే హోణిగారారు. మత్తు ప్రతియోబ్భును ఎల్లర కెలిసక్కే హోణిగారను.

(బ్ర) ఆరసను (ఆధవా గమ్మన్సరజనరల్సు ఇల్లవే గమ్మన్సరను) రాజకీయ విషయగళల్లి తన్న మంత్రిగళ సలహీయంతి వచ్చిసుత్తానే.

అధ్యాప్తీయ సరెకార (Presidential Government)

ఈ పద్ధతియల్లి జనరే అధ్యక్షునన్న జునావణియింద ఆరిసి అవనన్న కాయ్ఫకారి శాఖీయ మంబుస్టనన్నాగి మాడుత్తారే. ఆతన ఆవధియు ఇంతస్టే ఎందు నిదిష్టవాగుత్తదే. (సామాన్య వాగి జి వరువ) ఇవను శాసన మండలగళిగి హోణిగారనిరువదిల్ల. ఆపు ఇవనిగి ఆడిలితియ విషయదల్లి కొట్టి సలహీగళు ఇవనిగి బంధనకారవాగిరువదిల్ల. కాయ్ఫకారి శాఖీయల్లి తనగి సహాయు మాడలు మంత్రిగళన్న ఇల్లవే కాయ్ఫదతీగళన్న నియుమిసుత్తానే. ఇవరు శాసన మండలగళ సదస్యరిరువదిల్ల. ఇవరు అధ్యక్షునిగి మాత్ర హోణిగారరు. కాయ్ఫకారి శాఖీయు కాయ్దు విధాయక శాఖీగి ఆధినేవాగిరదే ఆదర సంసమానవాగిరువదే ఈ పద్ధతియ జీవాళ. కాయ్ఫకారి శాఖీ మత్తు కాయ్దు విధాయకశాఖీ ఇవుగ ఇల్లి ఖంటాద మతభేదగళన్న న్యాయశాఖీయు బగిహరిసుత్తదే.

లాభగళు:—

(అ) కాయ్ఫకారి శాఖీయు కాయ్దు విధాయక శాఖీగి ఆధిన విల్లదిరువదరింద సరెకారద కెలిసగళను నేరవేరిసలు బకళే

ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಧೀರ್ಜಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಶಾಖೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಾ) ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಶಾಖೆಯ ಹೊಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಮೀಯತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಿ) ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಬಲವಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಫಲದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಾಸಿಗಳು:—

(ಒ) ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿಧಾಯಕ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಘರ್ಣಣಿಗಳಿಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಡರೆ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರ ವಿಲಂಬಿಸಿ ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವ ಸಾಗಿಸಿದೆ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಲಾರದು.

(ಃ) ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಒಮ್ಮೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಸಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆತನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

(ಇ) ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಅವಧಿ ಬಹಳೇ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಧೀರ್ಜಣೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯವಾಡಲು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವನ ತೆರುವಾಯ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಹಿಂದಿಸಿರುವುದು ಕ್ರೈಕೆಂಡ ಧೀರ್ಜಣೆಯನ್ನು ಒವುಂಟಿಸಿ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವ ಮಾಡುವುದು.

ವಿಒಕ್ಕತ ಸರಕಾರ (Unitary Government)

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ, ಪ್ರಾಂತಿಕ, ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಿಕ ಸರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವೇ ತನ್ನಲ್ಲಿನ್ನೇ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸರಕಾರಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಅಧಿಕಾರವೆನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲವೇ ಕೊಂಡಿನೆ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಕೇಂದ್ರದಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಗಳಿಂಬಿ ನೇ ಇಸ್ಪಿಯ ಕಾರ್ಯ ಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು.

ಲಾಭಗಳು:—

(೧) ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಒಂದೇ ಕೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗುವದ ರಿಂದ ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಣದ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳು ತ್ವರೀಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ವರ್ಚನೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

(೨) ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಕಾನೂನುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ವರ್ಕ್ಯಾಫಾವನೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

(೩) ಕೇಂದ್ರಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿನಿಯಂತಹ ಬಗೆ ಫೋನ್‌ಫೋಯಿಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಹಾನಿಗಳು:—

(೧) ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ಒಂದೇ ಸ್ತುತಿದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಳ್ಳ ಸಂಬಳ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ ಆಡಳಿತೀಯ ವೆಚ್ಚವು ಹೊಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಸ್ಥಳಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಿಕ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚು ಚೆನಾಡುಗಿ ಬಿಡಿಸ ಬಲ್ಲರು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ.

(೪) ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡತ್ತೊಡಗಿದರೆ ಸ್ಥಳಿಕ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆ ಅಸ್ಥಿ ವಹಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅಡಳಿತೀಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸದಿರುವದರಿಂದ ಆಡಳಿತೀಯ ಬಗೆ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಅಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ನಾಗರಿಕರಾಗಲು ಅನುವುದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವು (Federal Government)

ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯಫೋಟನೇಯಿಂದರೆ ಸ್ವಂತ್ರವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟಕ ಗಳ ಸಂಹತಿ. ಈ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟಕಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರ ಪರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ೭೦ದು ಸಂಯುಕ್ತ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸರಿದೊರಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಫೋಟಕವು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ೭೦ದೇ ಬಗೆಯ ಕಾನೂನುಗಳಿರುವದು ಅವಶ್ಯಕ. ಫೋಟಕಗಳ ಸರಕಾರಗಳು ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದ್ವಿದಯಿ ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿ ಇರುತ್ತದೆನ್ನಿಬಹುದು. ನಾಗರಿಕರು ಫೋಟಕದ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಠಾಗಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ತೇಲ್ಲ. ಡಾಯಿಸಿಯವರ ಆಳಿವಾಯದ ಮೇರಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳು ಅವಶ್ಯಕಿ:—

(೧) “೭೦ದೇ ಬಗೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ರ್ಮುಳಕುಳ್ಳಿ; ಜನಾಂಗೇತಿ ಕಾಸಗಳ ಸಾಮ್ನಾಳ್ಯಾಳ್ಯ, ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟಕಗಳು” ಅಸ್ತಿತ್ವ.

(೨) ಈ ಫೋಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಹತಿಯ ಬಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಇಚ್ಛೆ ಇರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಅವು ಒಂದು ಪನ್ನು ಬಯಸಕೂಡದು.

ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಲಾಷ್ಟ್ರಿಗಳು:—

(೧) ಫೋಟನೇಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ; ಫೋಟನೇಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬದಲಿಸಲು ಬಾರದಂತಹದಿರಬೇಕು.

(೨) ಫೋಟನೇಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿತವಾದ ಅಧಿಕಾರವಿಶರಣೆಯಿರಬೇಕು.

(೩) ಫೋಟನೇಯ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಹೆಚ್ಚಲು ಸಂಯುಕ್ತ ನ್ಯಾಯಾಲಯವಿರಬೇಕು.

ಲಾಭಗಳು:—

(೧) ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಫೋಟಿಕಗಳು ತಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಸ್ವಾಯತ್ತವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಖಿಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

(೨) ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸರಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಶ್ರಮವಿಭಾಗದ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಿಕರಿಗೆ ಇರುವ ಜ್ಞಾನದ ಲಾಭವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಂತಾಗುವದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವು ಅಖಿಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಗೆ ಜೆನಾನ್ಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಇದು ವಿಶೇಷತಃ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಿಕರಣಿಗಳು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ಅಖಿಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

(೪) ಅನೇಕ ಫೋಟಿಕಗಳು ಒಂದೇಡೆಗೆ ಕೂಡುವದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕ್ರಿಯೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಆಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾನಿಗಳು:—

(೧) ಏಕೀಕೃತ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ, ಪಕ್ಷ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಲಾಬವಿಲ್ಲದೆ ನೂಡುವದು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಇದರಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ಆಡಳಿತೆಯ ವೆಚ್ಚವು ವಿವರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣವೇಂದರೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಫೋಟಿಕಗಳು ತಮ್ಮವರೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

(೨) ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವಾಗ ಇದು ದುಬ್ಬಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಸಂಭವವೇ ಹೇಳು.

(೩) ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಫೋಟೋಗಳ ಸೇರಿತೆ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲಿದೆ ಅಂತರಿಕ ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಯೋ ಫೋಟೋಗಳು ತಮಗೆ ಸುಮೂರಿದ ವಾರ್ಗವನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಆಡಳಿತೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿಗಳ ಸಾಮ್ಯ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

(೪) ನಾಗರಿಕಸಿಗೆ ದ್ವಿದಲ ರಾಜ್ಯನಿಷ್ಠೆಯೂ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿದಲ ರಾಜ್ಯಸದ್ವಾತಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನಧ್ಯ ಖಂಟಾಗುವ ಸಂಭವವು ಹೇಳು.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿರುವದರಿಂದಲೂ (ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ, ಆಚಾರವಿಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಮುಂ.) ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಕ್ಕೆಯೆಯು ಕಂಡುಬರುವ ದರಿಂದಲೂ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರಕಾರವೆಂದು ಎಲ್ಲ ರಾಜನಿತಿ ಪಂಡಿತರೆ ಆಭಿಪ್ರಾಯ. ಮೇಲಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬಹಳೇ ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಖಾಲಿದ ಯಾವ ಸರಕಾರವೂ ಆವೇಕ್ಯಂದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಫೋಟೋಗಳನ್ನಿಂತು ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ತತ್ವಗಳ ನೊಂಬರು ಒಕ್ಕಾಟಿ ಸರಕಾರವೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ (Confederation)

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪೃತಂತ್ರ ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟೋಗಳು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೊನ್ನೇಸುಗ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಮಂಡಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮಿಳ್ಳದ ಕೆಲವೊಂದು ಆಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಆ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮುಂ. ಆ ಧ್ಯೇಯವು ಪೂರ್ತಿಯಾದೊಡನೆ ಆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವು ವಿಸರ್ವಿಸಲ್ಪಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಿಡಲ್ಪಿಯೆ ಲೋವಾಡಾರೊಂಡು

ಫೋಟೆಕಕ್ಕೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಿಂದ ಹೊಂಬಿಳಬೇಕೆಂದೇನಿಸಿದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಸಾಫ್ಟ್‌ಟಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದರೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿ ಯೋಂದು ಫೋಟೆಕಕ್ಕೂ ಸಾರ್ವಭಾಬುವಂತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೇಂದು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘ ಸರಕಾರವು ಸಾಫ್ಟ್‌ಸಿಸಲ್ಪ್ರಿ ಕಾಲಂತರದಿಂದ ಅದು ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಅಮೇರಿಕೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸಾಧಾನಗಳು ಇಂಥವುಗಳಿಂದು.

ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರ ವಂತ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘ

(Federation and Confederation)

(೧) ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೈರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಳುವ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರವು. ಅದರೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರ ದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಕೊನೆಯಂದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

(೨) ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೇರಿದ ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟೆಕಕ್ಕೆ ಮಂಡಳಿಂದ ಹೊರಟಿಳಿಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವು.

(೩) ಸಂಯುಕ್ತ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭಾಬುವಂತ್ವವು ಸಂಯುಕ್ತ ಮಂಡಳ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟೆಕಗಳ ನಡುವೆ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪ್ರಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜಕೀಯ ಫೋಟೆಕದ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಿಕರಣವಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿವರಗಳ ಸರಕಾರ (Bureaucratic) ಮತ್ತು ಲೋಕಸ್ಪಿರಿಯ (Popular) ಸರಕಾರ ಎಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಅಧಿಕಾರಿವರಗಳ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇಂದು ಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಿ ಇರಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದಿನಂಪ್ರತಿಯ ಅಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಒಂದು ನಾಲಿಕೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಹೊಣಿಗಾರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದರೆ ಜನತೆಗೆ ಹೊಣಿಗಾರನಿ ರುವದಿಲ್ಲ.

ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಸರಕಾರವು ಜನಕ್ಕೆಯಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಸರ್ಕಾರ ವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜನರು ಕೆಲವೊಂದು ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ನಂತರ ಜನರಿಂದ ಅರಿವಲ್ಪಟ್ಟ ವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಾವು ನಿವೃತ್ತ ರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತಮ ಸರಕಾರವೆಂದರೇನು ?

ಸರಕಾರದ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಅನೇಕವಿಧಿಗಳೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೋಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕಾಲವಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಸರಕಾರವು ಒಂದೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವೆನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಸರಕಾರವು ಉತ್ತಮ ಸರಕಾರವೆನಿಸಲಾರದು. ವಿಷಯ ಪಕ್ಕ-ಪಂಗಡಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸರಕಾರವು ಉತ್ತಮವನ್ನಿಸಲಾರದು. ದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ವಾಸಣೆಯನ್ನು ನೀಲಿಗೂಳಿಸುವ ಸರಕಾರವೂ ಉತ್ತಮ ಸರಕಾರವಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹೊಟೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಪ್ರಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಎಡಿಗೊಟ್ಟು ಆದರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೌಹಾದ್ರ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನಲ್ಲಿ “ದೇಶದ ಆಡಳಿತ ಕೆಲವೊಂದು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸೂತ್ರಾಗಿರದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಆದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ನೀಲಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿಗೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಆಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟಿ ತನ್ನದೇ ಎಂದು ಆವಸಿಗೆ ಅನಿಸುವದರಿಂದ ಆವನು ಆದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಉದ್ದ್ಯತ್ವನಾಗುವನು. ಇದುವೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು (Self Govt). ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಇದ್ದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅವು ಅಳಿದು ಹೋಗುವದರಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದಾರು. (Good Government is no substitute for Self Government)

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ:—

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸರ್ಕಾರವೆಂಬುದು ಹೇಳಿಲಿನೆ ವಿನೇಚನೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರದಿರಲಾರದು. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಜೀವಾಳ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಎಲ್ಲ ಜನರ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂತಲ್ಲ. ಒಹು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂತೆಲೂ ಅಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಪಕ್ಕವಂಗಡಗಳ ಹಿತ ಸಾಧಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರೆ ಅದು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಮ್ಮೆವಂತಹದ್ದು ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಹಿತವೇ ಅದರ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮೃತ ವಾಗಲು ಅವರ ಮನನರಿಕೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು; ಭೇಯವು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಾರದು.

ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ, ವೇದಿಕೆ, ಪಕ್ಕವಂಗಡಗಳು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕೆ ಸಭೆ ಇವೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಲಚ್ಛಿತ್ರ, ಬಾನುಲಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಚುನಾವಣಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಂತಾದವು ಕೂಡ ಅದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ:— ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತವನ್ನು ರೂಪೀಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಗೊಳಿಸಲು ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಧನ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ರೂಪೀಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಹಿನ್ನೆತ್ತೆ ಪದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪಕ್ಕಾತಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಅವು ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಚಾಚುವ ಶ್ರೀಮಂತರ ವರವಾಗಬಾರದು. ಸಂಪಾದಕೇಯ ಬ್ರಿಕೆ ಬ್ರಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ನಿಷ್ಪಕ್ಷವಾತ ವಾಗಿರಬೇಕು.

ವೇದಿಕೆ; (Platform):— ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖಿಂಡರು

ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಹೇಳಿ, ಸರಕಾರದ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣವಾಡಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಜಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬಲ್ಲರು. ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಜಚ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪೂರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶ ಗೊಳಿಸುವ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ-ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಸಗೊಳಿಸುವ, ಭಾಷಣಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿರಬಾರದು. ಇವುಗಳನೇಲೆ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರಬೇಕು

ಪಕ್ಷಪಂಗಡಗಳು:— ದೇಶದ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರೀರಿತರಾದ ಕೆಲವೊಂದು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಜನರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ, ಪಕ್ಷವೆನ್ನುವರು. ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರ ಮುಕ್ತ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪೂರ್ಯ ವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ದೈಯೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪೂರ್ಯವಾಗುವದುಂಟು. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವು ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ತನ್ನ ಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಸೇಳಿದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವೇಂದರೆ ಚುನಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ರಾಜ್ಯಸಂತ್ರಾಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೀಗಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುವದು.

ಲಾಭಗಳು:—

(ಗ) ಇದಕ್ಕೆ ಬಹಳೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಮತದಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತ, ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂಯಂಸೇವಕ ದಲಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯಾತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪೂರ್ಯವನ್ನು ರೂಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಚಳವಳಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನ್ಯಕ್ತಿಯಕ್ಕಿಗಳ ನಡುವಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ ಮತಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

(ಉ) ಹೋಣಿಗಾರ ಸರಕಾರದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಇದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು. ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳ ಇಲ್ಲವೆ ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸುಸಂಘಟಿತವಾದ ಪಕ್ಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

(೩) ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಈ ಪಕ್ಷ ಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವು.

ಹಾನಿಗಳು:—

(೧) ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ವಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷವು ತಕ್ಷಿದ ಘೋರಣೆಯನ್ನು ಆ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬು ಸದಸ್ಯನು ಮನ್ನಿಸಲೀಚೇಕು. ತನ್ನ ಆಕ್ರೋಪಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಆದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ವಾಗಿ ಪತ್ತಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ತಮಗೂ ತವ್ಯ ಪಕ್ಷವಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೂ ಮತ್ತ ಭೇದ ವಾದುದರಿಂದ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಘೋಸ, ನರಿಮನ್, ಎಂ. ಎನ್. ರಾಯ ಮುಂತಾದವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದಿಂದ ಹೊರಬಿಳಿಬೇಕಾಯಿತು.

(೨) ಭಾಷಣಕಾರರ ಮತ್ತೆ ಜಂನಾಜಾಂಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರ ವರ ವಚನಸ್ಸೀ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಯೋಗ್ಯರಾದ ಜನರು ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕೆ ಬೀಳುವದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತಿಯ ಸದಾಪಯೆಗಿಂದಿಂದಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಲಾಭಗಳು ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತವೆ.

(೪) ಪಕ್ಷಗಳು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಮತ್ತು ಬಂಡವಲಗಾರರ ವಚನಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

(೫) ಅಳ್ಳಿ ಸಂಖ್ಯಾಕರಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗ್ಯ ಜನರಿಗೆ ವಂತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯಿದರುವದರಿಂದ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯ ಲಾಭವು ಜನತೆಗೆ ಲಭಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲಿ ಅಧಿಕಾರರಷಿಧಾದ ಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಪಕ್ಷ ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟದ ರಣಭಾವಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

(೬) ಬೀರೆ ಬೀರೆ ಪಕ್ಷದವರು ಜುನಾವಣಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮುಂದೆ ಭವ್ಯನಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜುನಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರಸ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಇನ್ನೆಲ್ಲವೂ ಸಾಳಗೋಪ್ಯರುಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಂದಿನ

ಜುನಾವಣಿಯ ಕಾಲವೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೊಡನೆ ಅಜ್ಞ ಜನರ ಮತಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪೋಂಸುಗ, ಅವರು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವ್ಯವಹಾರನಾಡ ತರಾವುಗಳನ್ನು ವಾಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಜುನಾವಣಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇಶದ ಶಾಂತಿ, ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವ ಸ್ಥಿರು ಅವಾಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತವೆ.

ಪಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ನಿಮೂರಲಗೊಳಿಸುವದು ಈ ಹಾನಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ವಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ವಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.

(೨) ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ತತ್ವಗಳೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

(೩) ಮಹತ್ವದ ಮುದ್ದೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತ ವಿದ್ದ ಅನು ಆದಮ್ಮೆ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೇಲಸ ಮಾಡಬೇಕು.

(೪) ಪಕ್ಷದ ಮುಖಂಡರು ಸ್ವಾಧ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೇಶದ ಹಿತವನ್ನು ಕಡೆಗಟಿಸಬಾರದು.

(೫) ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರು ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿರಬಾರದು.

(೬) ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ತಿಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿನಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

(೭) ಲಂಚಗೂಳಿತನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷ ಆಸ್ವದವಿರಬಾರದು.

ಪ್ರಶ್ನಾಗಳು

(೧) ಪೌರನಿಂತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ, ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

(೨) ಪೌರನಿಂತಿಯು ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಕಲೆಯೋ? ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸದ ಪದ್ಧತಿಗಳಾವು? ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

(೩) ಪೌರನಿಂತಿಗೂ, ಇತಿಹಾಸ, ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಾಂತರಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾಗಳೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕೃತಿಸಿರಿ.

(೪) ನಾಗರಿಕನಾರು? ನಾಗರಿಕನ ಮಹತ್ವದ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವವು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

(೫) ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಾಗರಿಕತೆಯೆಂದರೇನು? ಮನುಷ್ಯನು ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ (ಆ) ಸಂಪಾದಿಸುವನು ಮತ್ತು (ಬ್ರಾಹ್ಮಿದುಕೊಳ್ಳುವನು?

(೬) “ಹಕ್ಕುಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತುವೆನೆ.” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೆಲಿಂಕನವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

(೭) ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ನ್ಯಾತ್ಮಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕೃತಿಸಿರಿ.

(೮) “ಕುಟುಂಬವು ನಾಗರಿಕನಲ್ಲಿರೆಬೇಕಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕೆಯ ಮಂದಿರವು” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಉದಾಹರಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ.

(೯) ಅವಿಭಕ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದು ಕುಸಿದು ಬೇಳುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

(೧೦) ವಿವಾಹದ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಏಕವಶ್ವೀತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಏಕ ಶ್ರೀಷ್ಟವಾದುದು ಎಂಬದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

(೧೦) ಹೈಯಕ್ಕಿಕೆ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಪುರಶ್ಚರ್ತರ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಕರ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ.

(೧೧) ಜಾತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಂದಾಗುವ ಲಾಭ-ಹಾನಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮರ್ವಳಗೊಳಿಸಲು ಕೆಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಿ.

(೧೨) ಸರಕಾರದ ಮೂಲ್ಯ ಆಗಗಳಾವವು? ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧೩) ಇಮ್ಮನೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರತ್ಯೇಕ್ಕೆ ಜುನಾವಣಿಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ.

(೧೪) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಗುಣದೊಳಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಯಾವೆದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡಿ.

(೧೫) ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರವೆಂದರೆನು? ಅದರ ಹೈಕ್ಕಿಷ್ಯಾಗಳಾವವು?

(೧೬) ಪ್ರಕ್ಕ-ಪಂಗಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

(೧೭) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆನು? ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲ್ಯ ಸಾಧನಗಳಾವು?

* S. L. C. & S. S. C. Examination Question Papers

1944

1) How did the family originate? What Part does the Family Play today in (a) the training for citizenship (b) the organization of economic life?

2) Explain how the responsibilities of citizenship are brought out in the enforcement of (a) the traffic regulations (b) the queue system (c) free and compulsory education acts.

3) (i) When Would you say that a country enjoys responsible self government? (ii) What are the favourable circumstances required to make self government successful? (iii) Is self government to be preferred to good government? Give reasons for your answer.

4) (i) What are the functions of the Judiciary (ii) Why is it important to ensure the independence of the Judiciary (iii) What are the provisions usually made to secure the independence of the Judiciary?

1945

1) What is citizenship? What are the chief duties and rights of citizenship?

---

* With the kind permission of the S. S. C. Examination Board. The copy right of the questions is vested in the S. S. C. Examination Board.

2) What is the meaning of caste ? How did castes originate ? How do they affect individual and collective progress ?

3) Describe the appropriate functions of the Legislature, the Executive and the Judiciary in a democratic form of government.

4) What is the proper position of (i) Voters. (ii) Legislative Body and (iii) Executive council in a responsible government ?

1946

1) State in brief the characteristics of the Joint Family system in India and explain the causes of its gradual decay.

2) Distinguish between Tribe, Caste and Community. What are the features of the caste system in India ?

1947

1) Who is a citizen ? what are the principal rights and duties of a citizen.

2) Explain the origin and different forms of the family, and show how it can be called a "school for citizenship "

3) What do you mean by the bicameral system of legislature ? What are the advantages and defects of such a system in India ?

4) Define Responsible Government. Do we have a Responsible Government now in India. (a) at the Centre and (b) in the Province.

5) Distinguish between the functions of the Legislature, the Executive and the Judiciary.

1948

ಗ) ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ಪಢ್ಣತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ? ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಕುಟುಂಬವು ನಿಜವಾದ ಅಪಾಯಕ್ಕೇಡಾಗುವದರಲ್ಲಿದೆಯೋ?

ಇ) ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬೇರೆಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮೈಗಳಂತಿರುವವು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಮೂರು ಖಾದ್ಯರಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಇ) ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಾಹಕ ಮಂಡಲ (Executive) ಇವು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ. ಕಾಯದೆ ಮಂಡಲವು ನಿರ್ವಾಹಕ ಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಡೆಯಿಸುವದು?

ಇ) (ಅ) ಮತದಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆದಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸುವದು?

(ಬ) “ಮತ (vote) ಎಂದರೆ ಒಂದು ಹಕ್ಕು,” ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

1949

1) Who is a citizen? State the rights and duties of a citizen.

2) What are the defects of the present Caste-System? How should these be removed?

3) What are the main functions of a Government? “That Government is the best which governs the least” Do you agree.

4) What is a responsible Government? How does it work? What are the conditions necessary for its successful working?

1950

1) "Rights imply duties" In the light of this statement explain the duties of a citizen.

2) Explain "Family is a training ground of civic virtues"

3) Distinguish between Parliamentary and Presidential forms of Government. What form of Government are we having in India now?

4) Bring out the advantages and disadvantages of responsible Government.

5) Enumerate the various forms of Government. Explain the main functions of Government.

1951

1) Discuss the meaning and scope of civics.

2) What are the advantages and disadvantages of the Joint Family System?

3) What are the principal organs of Government? Describe their functions.

4) Bring out clearly the chief characteristics of a Democratic State. Is India fit for Democracy?

5) Distinguish between a citizen and an alien. Mention the duties of a citizen.

OCTOBER 1951

I. Define Civics. What is the importance of the Study of Civics in modern Social life ?

II. Mention the advantages and disadvantages of the caste-system.

III. What is State ? Distinguish between State and Society.

IV. Define rights. Mention the political rights of a citizen.

V. Distinguish between the federal and unitary forms of Governments.

VI. What are the merits and defects of adult franchise ?

MARCH 1952

1. నాగరికత్వవేందరేను ? నాగరికత్వవన్న పడియున మాగ్రగలావపు ?

2. కుటుంబగళల్లి ఎష్టు విధగఢినే ? ఆప్రగళ ముఖ్య గుణగలావపు ?

3. ప్రజాప్రభుత్వ పద్ధతియ సర్కారదిందాగున లాభమత్తు కానిగలావపు ?

ಉ. ಡೊಂಗೆಗಾರ ಸರಕಾರವಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವನ್ನು ?

ಇ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕನ ಹುಕ್ಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವನ್ನು ?

ಈ. ೧) ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ೨) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿ ೩) ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದಗಳೇನು ? ಸ್ವಷ್ಟವಾದಿಸಿರಿ.

BIBLIOGRAPHY

1. Elements of civics	Patwardhan
2. Civics for beginners	N. G. Damle
3. Economics and Civics	C. N. Vakil and J. J. Anjaria
4. A. B. C. of Civics	Beni Prasad
5. Principles of Civics	Saletore
6. Principles of Civics for intermediate Classes	{ Gupta and Balkrishna
7. Civics (in Kannada)	S. N. C. Rao
8. ಭಾತರದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಫಂಟನೆ	ಕರಜಗಿ

I have gone through the book "Civics" written in Kannada by Messrs. B. D. Karajgi and S. Y. Shilwant.

The subject matter in it is written in a simple and lucid style and has been brought upto date in every respect. All the requirements of the syllabus for the S. S. C. Examination in Civics are fulfilled in this book. It can be said confidently that the S. S. C. students and the general Public interested in the subject will find the book highly useful to them.

R. K. Lakkundi,
Retd. Principal,
Govt. Training College for Men,
Dharwar.

The authors of this book have systematically dealt with all the topics included in the syllabus of the S. S. C. Examination in Civics. The treatment of the subject-matter is methodical and exhaustive. This book will be very useful as a text-book for students of the S. S. C. Class.

H. D. Lele, M. A., B. T.
Teacher,
Karnatak High School,
Dharwar.

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ರೂಪರೇಣಿಗಳು ೦.೦೬—೦
ಭಾರತದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಫೂಟಿನೆ ೦—೬—೦

ನಮ್ಮ ಇತರ ಪ್ರಕಟಿನಿಗಳು

ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಸಂಸ್ಕತ ಗಾಯಿಕ್ ೨—೮—೦
ಸಂಸ್ಕತ ಭಾಷಾಪ್ರದೀಪ ಗಾಯಿಕ್ ೧ ೧—೬—೦
" " " ೨ (ಅಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ)
" " " ೨ " "

(ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ)

ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರತ್ಯೋತ್ತರ
ಸಂಪೂರ್ಣ ೪—೦—೬

ಭಾರತ ಬುಕ್ ಡಿಪ್ಲೋ, ಧಾರವಾಡ

OCTOBER 1951

I. Define Civics. What is the importance of the Study of Civics in modern Social life?

II. Mention the advantages and disadvantages of the caste-system.

III. What is State? Distinguish between State and Society.

IV. Define rights. Mention the political rights of a citizen.

V. Distinguish between the federal and unitary forms of Governments.

VI. What are the merits and defects of adult franchise?

MARCH 1952

1. నాగరికత్వవేందరేను? నాగరికత్వవన్ను పడేయువ మాగ్రగళావవు?

2. కుటుంబగళల్లి ఎష్టు విధగళివే? ఆపుగళ ముఖ్య గుణగళావవు?

3. ప్రజాప్రభుత్వ పద్ధతియ సర్కారదిందాగున లాభ మత్తు కానిగళావవు?

ಉ. ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವವು?

ಇ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕನ ಹುಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು

೬. ೧) ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ೨) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿ ೩) ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದಗಳೇನು? ಸ್ವಷ್ಟವಿಸಿರಿ.

BIBLIOGRAPHY

1. Elements of civics	Patwardhan
2. Civics for beginners	N. G. Damle
3. Economics and Civics	C. N. Vakil and J. J. Anjaria
4. A. B. C. of Civics	Beni Prasad
5. Principles of Civics	Saletore
6. Principles of Civics for intermediate Classes	} Gupta and } Balkrishna
7. Civics (in Kannada)	S. N. C. Rao
8. ಭಾತರದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಫಂಟನೆ	ಕರೆಜಿ

OCTOBER 1951

I. Define Civics. What is the importance of the Study of Civics in modern Social life ?

II. Mention the advantages and disadvantages of the caste-system.

III. What is State ? Distinguish between State and Society.

IV. Define rights. Mention the political rights of a citizen.

V. Distinguish between the federal and unitary forms of Governments.

VI. What are the merits and defects of adult franchise ?

MARCH 1952

1. నాగరికత్వాన్యందరేను ? నాగరికత్వాన్ని పడేయువ మాగ్రాగ్రావపు ?

2. కుటుంబగళల్లి ఎష్టు విధగాలివే ? ఆప్రగళ ముఖ్య గుణగళావపు ?

3. ప్రజాప్రభుత్వ పద్ధతియ సర్కారదిందాగున లాభ మత్తు కాణిగళావపు ?

ಉ. ಹೊಣೆಗಾರ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವವು?

ಇ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕನ ಹುಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವವು?

ಈ. ೧) ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ೨) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿ ೩) ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದಗಳೇನು? ಸ್ವಷ್ಟವಡಿಸಿರಿ.

BIBLIOGRAPHY

1. Elements of civics	Patwardhan
2. Civics for beginners	N. G. Damle
3. Economics and Civics	C. N. Vakil and J. J. Anjaria
4. A. B. C. of Civics	Beni Prasad
5. Principles of Civics	Saletore
6. Principles of Civics for intermediate Classes	{ Gupta and Bal
7. Civics (in Kannada)	S. N.
8. ಭಾತರದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಫಟನೆ	ಕರಜಗಿ

I have gone through the book "Civics" written in Kannada by Messrs. B. D. Karajgi and S. Y. Shilwant.

The subject matter in it is written in a simple and lucid style and has been brought upto date in every respect. All the requirements of the syllabus for the S. S. C. Examination in Civics are fulfilled in this book. It can be said confidently that the S. S. C. students and the general Public interested in the subject will find the book highly useful to them.

R. K. Lakkundi,

Retd. Principal,
Govt. Training College for Men,
Dharwar.

The authors of this book have systematically dealt with all the topics included in the syllabus of the S. S. C. Examination in Civics. The treatment of the subject-matter is methodical and exhaustive. This book will be very useful as a text-book for ~~class~~ of the S. S. C. Class.

H. D. Lele, M. A., B. T.
Teacher,
Karnatak High School,
Dharwar.

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳು

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ರೂಪರೇಣುಗಳು	೦.೦೪—೦
ಭಾರತದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಂತಿನೆ	೦—೬—೦

ನಮ್ಮ ಇತರ ಪ್ರಕಟಿನಿಗಳು

ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಗಾಯಿಕ್	೨—೮—೦
ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಪ್ರದೀಪ ಗಾಯಿಕ್	೧ ೧—೪—೦
„ „ „	೨ (ಅಭ್ಯಾಸಲ್ಲಿ)
„ „ „	೩ „

(ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ)

ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ	ಸಂಪೂರ್ಣ	೪—೦—೦
--------------------------	---------	-------

ಭಾರತ ಬುಕ್ ಡಿಪ್ಲೋ, ಧಾರವಾಡ

